

Sprawozdanie merytoryczne
z realizacji zadania pt. „Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu
Parków Krajobrazowych w zakresie ochrony przyrody
i edukacji ekologicznej wg harmonogramu rzeczowo – finansowego
do umowy nr WFOŚ/D/723/10/2014
za rok 2014.

Uczestnicy wszystkich zadań edukacyjnych Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych zostali poinformowani o dofinansowaniu zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

Pkt. 1. „Ochrona bioróżnorodności siedlisk ptaków w Parku Krajobrazowym „Mierzeja Wiślana” i jego otulinie”

Podjęte z zakresu czynnej ochrony przyrody działania, zrealizowane w ramach zadania pn. **„Ochrona bioróżnorodności siedlisk ptaków w Parku Krajobrazowym „Mierzeja Wiślana” i jego otulinie”** ukierunkowane są na zachowanie walorów przyrodniczych Parku i jego otuliny, poprzez ochronę istniejących i stworzenie nowych, dogodnych dla ptaków siedlisk.

Ptaki są zdecydowanie dominującym elementem fauny Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana” i jego otuliny. Na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci odnotowano tu obecność 236 gatunków. Bogactwo gatunkowe tej grupy zwierząt jest wynikiem dużego zróżnicowania siedlisk. Jednak echa zmian w przyrodzie docierają nawet na obszary chronione. *In situ* zagrożenia wynikają z przemian w sposobie użytkowania gruntów (gospodarstwa monokulturowe, zaniechanie wypasu bydła, likwidacja łąk, zasypywanie obniżen terenu i ich odwadnianie), nielegalnego wypalania traw i trzcinowisk, usuwania zadrzewień śródpolnych. Wciąż znaczącym problemem jest zaśmiecanie przez turystów, jak i lokalną społeczność. Dodatkowo spoza terenu Parku wodami docierają zanieczyszczenia wprowadzane do środowiska umyślnie, czy też na skutek wypadków.

Charakter i specyfika Żuław Wiślanych wynika z ich genezy oraz wielowiekowej, intensywnej gospodarki człowieka. Tereny upraw rolnych są wyjątkowo podatne na utratę przyrodniczej równowagi, gdyż są to ekosystemy sztucznie utrzymywane we wczesnych stadiach sukcesyjnych. Tradycyjne rolnictwo doceniało ogromne funkcje biocenotyczne zadrzewień śródpolnych i oczek wodnych, pozostawiając je w krajobrazie. Nowoczesne rolnictwo, choć ekonomicznie efektywne, spowodowało zubożenie bioróżnorodności na terenie regionu. Mając na celu maksymalizację plonów i powiększenie areału pól uprawnych sukcesywnie i w znacznym tempie eliminowano z sąsiedztwa pól i łąk zadrzewienia oraz zakrzaczenia, które zapewniały zwierzętom i roślinom dogodne warunki bytowania i migracji. Osuszano intensywnie wszelkiego rodzaju obniżenia, wrywając przyrodzie każdy skrawek gruntu.

W celu kompensacji tych niekorzystnych zmian Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” podjął się w bieżącym roku działań, mających na celu ochronę i wzbogacenie bioróżnorodności siedlisk przyjaznych ptakom poprzez odtworzenie zadrzewień śródpolnych, ochronę i tworzenie siedlisk dla ptaków związanych z krajobrazem łąk i pól oraz ochronę plaż i trzcinowisk, na których bytują liczne ptaki wodno-błotne.

Zgodnie z harmonogramem zadania wzorem lat ubiegłych ze środków WFOŚiGW w Gdańsku pozyskano 400 szt. żywokołów o dł. 2,5 m. Na tym etapie do wykonania prac zatrudniono firmę, która zajęła się uporządkowaniem terenu po pracach oraz późniejszymi zabiegami pielęgnacyjnymi. Podobnie jak w latach ubiegłych grunty pod nowe wierzby udostępnił Urząd Gminy w Sztutowie oraz rolnicy z gmin Stegna i Sztutowo. Z uwagi na sprzyjające warunki atmosferyczne prace prowadzono w ostatniej dekadzie lutego i pierwszych dniach marca. Urząd Gminy Sztutowo oraz Starostwo Powiatowe w Nowym Dworze Gdańskim przekazało sadzonki, którymi zastąpiono ubytki z ubiegłorocznych nasadzeń. Żywokoły posłużyły do stworzenia pasów zadrzewień o łącznej długości 1 700 m. Na obszarze nowo utworzonych i dawnych korytarzy, oraz remiz przeprowadzono akcje porządkowe i zabiegi pielęgnacyjne. Zabiegi pielęgnacyjne, polegają na formowaniu i wykaszaniu roślinności, aby ułatwić wzrost sadzonkom.

Na potrzeby tych działań zakupiono osprzęt i odzież ochronną.

W związku z osiągnięciem przez żywokoły z pierwszych lat realizacji projektu, rozmiarów kwalifikujących je do ogłowienia, zgodnie z harmonogramem wydatków.

W celu promocji projektu i kampanii edukacyjnej na rzecz poprawy stanu środowiska przyrodniczego prowadzone były pogadanki, w trakcie których uczniowie szkół powiatu nowodworskiego zapoznali się z aspektami krajobrazu najbliższej okolicy oraz korzystnej roli zadrzewień śródpolnych. Służył temu również konkurs plastyczny pn. „Zadrzewienia śródpolne – cenne ostoje przyrody”, którego celem było zwrócenie uwagi młodego pokolenia na rangę zadrzewień i zakrzaceń w krajobrazie Żuław Wiślanych, w kontekście regionalnych działań na rzecz ochrony przyrody. Zadaniem uczestników było ukazanie bogactwa gatunkowego roślin i zwierząt tych cennych enklaw zieleni. Konkurs skierowany został do uczniów wszystkich placówek oświatowych oraz podopiecznych Warsztatów Terapii Zajęciowych, świetlic i bibliotek z terenu Parku i jego strefy ochronnej oraz pozostałej części powiatu nowodworskiego. Wpłynęły 123 prace, wśród których nagrodzono 21 osób w czterech kategoriach. Ze środków WFOŚiGW w Gdańsku zakupiono materiały plastyczne, lornetki i książki o tematyce przyrodniczej związanej z ptakami i ich siedliskami. Na zakończenie konkursu przeprowadzono, krótką pogadankę tematyczną, poświęconą dotychczas przeprowadzonym działaniom w ramach ochrony zadrzewień.

Projekt stanowi kontynuację działań rozpoczętych w 2008 roku. Prowadzone regularnie obserwacje przyrodnicze dowodzą, że kilkuletnie obecnie szpalery wierzbowe oraz remizy już stanowią miejsce koncentracji i ostoje w krajobrazie rolniczym licznych gatunków roślin i zwierząt, w szczególności ptaków, które znajdują tu schronienie oraz pożywienie. Zgodnie ze swoim przeznaczeniem nasadzenia stanowią lokalne korytarze ekologiczne, którymi bezpiecznie migrują bezkręgowce oraz ssaki i ptaki. Tegoroczne drzewa i żywokoły w przyszłości wzmocnią sieć korytarzy, przyczyniając się do poprawy lokalnego i regionalnego

stanu środowiska przyrodniczego, w konsekwencji doprowadzi to do wzmocnienia zależności między gatunkami w kontekście bioróżnorodności. Dobroczynna rola zadrzewień śródpolnych przejawia się także obecnością licznych bezkręgowców, stanowiących dietę wielu zwierząt, często traktowanych jako sprzymierzeńcy człowieka w walce z tzw. szkodnikami, możliwości żerowania i schronienia ssaków oraz dla lęgów ptaków i rozrodu owadów.

Realizacja zadania w tym zakresie przynosi pożądane efekty w postaci wzrostu zainteresowania działaniami tego typu wśród lokalnej społeczności. Działania są pozytywnie odbierane przez rolników, którzy zgłaszają chęć udostępnienia gruntów pod nasadzenia, dostrzegając dobroczynny wpływ zadrzewień na otoczenie (poprawa czystości powietrza i środowiska, ochrona gruntów uprawnych przed wiatrami i erozją, regulacja stosunków wodnych na polach), i często również sami we własnym zakresie dokonują nasadzeń. Dzięki ciągłości projektu, propagowane są zasady gospodarki rolnej przyjaznej środowisku przyrodniczemu.

Ochronie bioróżnorodności służą również działania polegające na stworzeniu i zachowaniu siedlisk i żerowisk ptaków wodno-błotnych na terenie Parku. Obserwacje własne pracowników Parku, nasunęły wnioski, że w momencie zaistnienia odpowiednich warunków natychmiast wzrasta liczebność i różnorodność gatunkowa ptaków. Takie warunki stwarzają m.in. niewielkie zagłębienia wypełnione wodą. Niestety bardzo często woda wysycha i miejsce takie przestają być atrakcyjne dla ptaków jako żerowisko, kąpielisko i wodopój. Z uwagi na bliskie sąsiedztwo obszaru Natura 2000 PLB280010 „Zalew Wiślany” oraz poczynione obserwacje, w ramach zadania zgodnie z harmonogramem ze środków WFOŚiGW w Gdańsku, wiosną wykonano zagłębienie o wymiarach: około 15 m szerokości i długości 60 m. Następnie zakupiono pompę, która podczas suszy służy do napełniania zagłębienia wodą z pobliskich cieków wodnych oraz quad z kosiarką, dzięki któremu wykaszane jest najbliższe sąsiedztwo oczka wodnego. Potrzeba wykoszeń wynika ze zmian struktury przestrzennej roślinności w trakcie sezonu wegetacyjnego (wysokie, bujne zioła i trawy na łąkach, zarastające zbiorniki wodne), ptaki zaczynają mieć utrudniony dostęp do żerowisk. Ponadto miejsca porośnięte wysoką roślinnością, przestają być atrakcyjne dla nich, gdyż stają się potencjalnie niebezpieczne ze względu na ograniczoną widoczność — często jest to czynnik bezwzględnie wpływający na zakładanie gniazd. W ramach realizacji zadania zakupiono również paliwo na dojazdy do miejsca projektu oraz zapewnienia pracy quada podczas koszeń.

Aby uatrakcyjnić fitocenozy dla owadów, stanowiących podstawę diety wielu ptaków, zakupiono zestaw traw typu „kwietna łąka”, której użyto w okolicach zagłębienia. Dowóz diaspor odpowiednich i rodzimych dla siedliska gatunków umożliwi zwiększenie lokalnej bioróżnorodności w chronionym siedlisku przyrodniczym 6510 Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże, a wraz z pokosami jest istotnym elementem właściwych dla zachowania siedliska zabiegów pratotechnicznych.

Obok prac terenowych pracownicy Parku, zadbali o aspekt edukacyjny i kampanii informacyjnej o projekcie. Już w kwietniu odbyły się prelekcje w ramach konkursu z wiedzy ekologicznej „Jestem Integralną Częścią Przyrody – Ptaki Mierzei Wiślanej i okolic”. Konkurs przeznaczony był dla uczniów klas IV–VI ze szkół podstawowych z terenu Parku i strefy ochronnej oraz pozostałej części powiatu nowodworskiego. W trakcie spotkań poruszane były

zagadnienia z dziedziny ekologii oraz aktualnych zadań w dziedzinie ochrony przyrody realizowane przez naszą jednostkę, ze szczególnym naciskiem na bogactwo awifauny i potrzeby działań na rzecz ochrony jej siedlisk. W placówkach szkolnych odbyło się 12 spotkań, w których uczestniczyło 600 osób. Do etapu szkolnego przystąpiły 233 osoby z 10 placówek z terenu Parku i jego otuliny oraz z pozostałej części powiatu nowodworskiego. Do Stegny przyjechało 30 finalistów z: Krynicy Morskiej, Sztutowa, Stegny, Jantara, Drewnicy, Marzęcina, Nowego Dworu Gdańskiego (SP1 i SP2), Lubieszewa i Ostaszewa. Dla laureatów trzech pierwszych miejsc zgodnie z harmonogramem zakupiono aparat fotograficzny oraz sprzęt turystyczny. Pozostali uczestnicy finału otrzymali książki o ptakach. W oczekiwaniu na wyniki konkursu uczniowie wraz z opiekunami uczestniczyli w warsztatach na ścieżce przyrodniczej pod okiem pracownika Parku.

Na potrzeby prowadzenia warsztatów terenowych oraz obserwacji celem stworzenia dokumentacji prowadzonych działań, zgodnie z harmonogramem zadania zakupiono profesjonalną lornetkę, która jest niezbędna w przypadku potrzeby precyzyjnego rozpoznawania gatunków z dużych odległości i w czasie ograniczonej widoczności (np. duże zachmurzenie).

Aby zapewnić wgląd w problematykę ochrony bioróżnorodności pól i łąk oraz plaż i obrzeży wód Żuław Wiślanych, Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” w roku 2014 przeprowadził kampanię informacyjno-edukacyjną pn. „Chroń przyrodę dla siebie i przyszłych pokoleń”. We współpracy z Policją w szkołach, świetlicach i bibliotekach odbyły się spotkania, podczas których pracownik Parku i przedstawiciel służb mundurowych informowali o zagrożeniach środowiska przyrodniczego Parku i otuliny, wynikających z zaśmiecania terenu oraz składowania odpadów na dzikich wysypiskach oraz konsekwencjach prawnych. W ramach kampanii przeprowadzono liczne akcje porządkowe i kilkukrotne sprzątanie miejsc najbardziej zanieczyszczonych z udziałem mieszkańców terenu Parku i otuliny. W 2014 odbyło się kilkanaście spotkań, w których udział wzięło 800 osób.

Pokłosiem działań jest tablica, o charakterze informacyjno-edukacyjnym skierowana głównie do wędkarzy pn. „Jesteś wędkarzem, czy śmieciarzem?”. Liczne patrole i akcje sprzątania obrzeży rzek ujawniły każdorazowo zanieczyszczenia stanowisk wędkarskich. Informacje opracowane przez pracowników Parku i zamieszczone na tablicy mają na celu uświadomienie zagrożeń dla przyrody i człowieka wynikających z obecności tego typu odpadów w środowisku.

Edukacyjny charakter miał również interdyscyplinarny IV Rajd „Szlakami Mierzei Wiślanej – Miejsca ptakom przyjazne”. Rajd przeprowadzony został na dwóch trasach – pieszej i rowerowej (co było możliwe dzięki zakupieniu czterech rowerów). Na obu trasach pracownicy Parku przeprowadzili zajęcia terenowe, prezentując dokonania Parku w zakresie ożywiania pól i ochrony siedlisk ptaków. Uczestnicy rajdu oglądali zadrzewiania śródpolne – szpalery wierzbowe i remizy oraz oczko wodne wykonane wiosną na potrzeby projektu, zapoznali się również z przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000 PLB280010 „Zalew Wiślany” i PLH280007 „Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana”. Rajd był również doskonałą okazją do obserwacji i nauki rozpoznawania terenowego licznych ptaków, z których najcenniejsze to lęgowe rycyki i czajki, gniazdujące w pobliżu zbiornika. W trakcie rajdu przeprowadzono

konkurs sprawdzający zdobyte wiadomości i przy ognisku wręczono nagrody: książki i gry planszowe oraz drobne rekwizyty promujące PKMW. Rajd został przygotowany we współpracy z PTTK Oddziałem Ziemi Elbląskiej KTP Delta, którzy zadbali o oprawę historyczną rajdu i przygotowali pamiątkowe znaczki rajdowe i umieścili recenzję Rajdu na swojej stronie internetowej.

Podczas spotkań z dziećmi i młodzieżą pracownicy Parku w celu uatrakcyjnienia zajęć wykorzystują wszelkiego rodzaju pomoce dydaktyczne. Na potrzeby zajęć w ramach tegorocznego zadania wykonano tablice magnetyczne poświęcone mieszkańcom trzcinowisk oraz pól i łąk („Nie zaśmiecaj trzcinowisk — to miejsce moich łęgówisk”, „Zadrzewienia śródpolne i ich mieszkańcy”). Zostaną one wykorzystane m.in. podczas imprez plenerowych oraz licznych zajęć kameralnych.

W trakcie kameralnych spotkań z dziećmi i młodzieżą pracownicy Parku najczęściej wykorzystują prezentacje multimedialne i karty pracy. Dzięki dofinansowaniu ze środków WFOŚiGW w Gdańsku zakupiono nowy zestaw komputerowy, który umożliwi efektywną pracę. Przygotowane będą na nim wszelkiego rodzaju pomoce dydaktyczne, prezentacje multimedialne, projekty materiałów, opracowywane będą dane, itp. Zakupiono również niezbędne materiały biurowe.

Do działań w zakresie ochrony przyrody, mającymi wymiar edukacyjny należy również akcja dokarmiania zwierząt, która spotyka się z ogromnym odzewem, przede wszystkim wśród dzieci i młodzieży. W ramach tegorocznych działań podczas akcji „Pomóżmy zwierzętom przetrwać zimę” zgodnie z harmonogramem zakupiono karmę. Przeprowadzono kilkanaście spotkań, podczas których, jak co roku, instruowano uczestników w zakresie prawidłowych zasad dokarmiania. Podobnie jak w roku ubiegłym Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” zorganizował zbiórkę kasztanów i żołądzi dla zwierząt leśnych. W szkołach na terenie Parku i otuliny owoce oraz nasiona odbierane były na bieżąco przez pracowników Parku. Do akcji włączyli się uczniowie ze szkół z Drewnicy, Jantara, Stegny, Sztutowa i Tujska, którzy łącznie zebrali blisko 4 tony kasztanów i żołądzi. Uczestnicy akcji z pozostałej części powiatu nowodworskiego przywieźli swoje zbiory na finał akcji, gdzie wręczano materiały promocyjne i drobne gadżety. W sumie podczas finału zebrano ponad tonę owoców i nasion. Akcji partnerowali: Nadleśnictwo Elbląg oraz Koło Łowieckie Sokół Nr 7 z Gdańska. Patronat medialny objął Dziennik Bałtycki.

Z początkiem roku zaczęły się również pierwsze interwencje do zwierząt: bociany, które zostały w naszym regionie lub za wcześnie przyleciały, kaczki i łabędzie – znajdowały u nas chwilowe schronienie i opiekę. Zgodnie z harmonogramem WFOŚiGW w Gdańsku zakupiono karmę i w razie potrzeby opłacano opiekę weterynaryjną; zakupiono również rękawice ochronne. Działania te kontynuowane są nieustannie. W 2014 pracownicy Parku interweniowali 38 razy do osłabionych zwierząt, na skutek informacji od mieszkańców i turystów. W tym celu na bieżąco zakupywane było paliwo. Zwierzęta były przewożone często z odległych miejsc, po oględzinach, jeśli ich stan ogólny na to pozwalał były wypuszczane są na wolność, w miejscach spokojnych, z dala od natłoku turystów. Znaczne oddalenie Parku od najbliższego ośrodka pomocy dzikim zwierzętom oraz ograniczone natężeniem ruchu drogowego możliwości w dotarciu do ww. instytucji, powoduje że tego typu działalność naszej

jednostki jest niezbędna. Działaniom w ramach zadania towarzyszyła kampania informacyjna na stronie internetowej Parku oraz na portalu społecznościowym. Informacje na stronie internetowej bardzo często wykorzystywane są przez dziennikarzy z lokalnej prasy, którzy publikują je na łamach Dziennika Bałtyckiego. Nasze posty docierają do szerokiego grona odbiorców, dzięki czemu w efektywniejszy sposób kształtujemy wśród lokalnej społeczności i turystów poczucie odpowiedzialności za stan środowiska, w którym żyjemy.

Efekt ekologiczny zadania

Liczba odbiorców działań edukacyjnych objętych przedsięwzięciem: (opracowano na podstawie prowadzonego w PKMW rejestru spotkań edukacyjno-promocyjno-informacyjnych) – 3600 osób (88 spotkań i imprez ekologicznych).

Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych (opracowano na podstawie prowadzonego w PKMW rejestru spotkań edukacyjno-promocyjno-informacyjnych, zasięgu postów na portalu społecznościowym oraz danych szacunkowych) – 10 000 osób

Budowa, remont, adaptacja obiektów służących prowadzeniu edukacji ekologicznej: w 2014 r. wykonano 1 tablicę informacyjno-edukacyjną: „Jesteś wędkarzem, czy śmieciarzem”, usytuowaną w pobliżu najbardziej uczęszczanych przez wędkarzy miejsc.

Ochrona przyrody: W ramach działania pozyskano 400 szt. żywokołów, które posłużyły do stworzenia pasów zadrzewień o łącznej długości 1 700 m. Remiza, w której uzupełniano nasadzenia ma pow. 0.5 ha. Stworzono nowy pas zadrzewień dzięki udostępnieniu przez rolnika 6 arów gruntu.

Wykonano zagłębienie o wymiarach: około 15 m szerokości i długości 60 m – w celu stworzenia dogodnych warunków dla bytujących tam przedstawicieli licznych gatunków awifauny.

Liczba gatunków z czerwonej księgi, gatunków zagrożonych, chronionych w wyniku realizacji przedsięwzięć (14 gat.): siewka złota (EXP), łączak (CR), rybitwa popielata i czubata (CR), batalion (EN), biegus zmienny (EN), ostrygojad (VU), sieweczka obroźna (VU), rybitwa białoczarna (NT), bąk (LC), bielik (LC), mewa mała (LC), ohar (LC), Inica wonna (VU),

Obszary chronione krajowe i Natura 2000 na które wpłynęła realizacja zadania:

PLB280010 – Zalew Wiślany - 32 224,1 ha

PLB220004 – Ujście Wisły - 1 748,1 ha

PLH280007 – Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana - 40 862,6 ha

PLH220044 – Ostoja w Ujściu Wisły – 883,5 ha

Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” – 4110 ha (a wraz z otuliną – 27113 ha)

Rezerwat faunistyczny ptaków „Kąty Rybackie” – 165,4 ha (wraz z otuliną)

Rezerwat faunistyczny ptaków „Mewia Łacha” – 150,46 ha
Rezerwat leśny „Buki Mierzei Wiślanej” – 7 ha
Użytek ekologiczny „Krynicki Starodrzew” – 0,95 ha
Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Szarpawy - 4 296 ha

Siedlisko (biotop) lub gatunek objęty działaniami ochronnymi:

łąki świeże (6510) lub zmiennowilgotne (6410),
plaża,
kiczina na brzegu morskim (1210)
inicjalne stadia nadmorskich wydmy białych (2110), nadmorskie wydmy białe (2120),
nadmorskie wydmy szare (2130), bory i lasy mieszane na wydmach nadmorskich
(2180)
zalewy i jeziora przymorskie (1150) – pas szuwarów jako część siedliska
estuaria (1130) Szarpawy i Wisły Królewieckiej
ziołorośla nadrzeczne 6430-1
starorzecza (3150)

Lokalizacja i zasięg projektu:

Park Krajobrazowy „Mierzeja Wiślana” wraz z otuliną.

Pkt. 2. „Ochrona bioróżnorodności w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym”

Kwartalnik dla młodzieży - „Gawron”

Przygotowano cztery numery kwartalnika „Gawron”. Kwartalnik dostępny jest od 2014 roku w wersji elektronicznej na stronach internetowych Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Pracownicy PZPK w ramach pracy własnej piszą artykuły, wykonują zdjęcia, redagują i przygotowują teksty. Redagujący czasopismo starają się poruszać szeroki zakres tematów z dziedziny ochrony środowiska i przyrody jak: gospodarka odpadami, formy ochrony przyrody

w Polsce czy też zagadnienia związane z ochroną gatunkową roślin i zwierząt. W kwartalniku odnotowuje się najnowsze odkrycia przyrodnicze, a także popularyzuje turystykę aktywną poprzez upowszechnianie informacji o ścieżkach dydaktycznych, trasach rowerowych i wędrówkach przyrodniczych. Kwartalnik zawiera również artykuły osób współpracujących w innych parkach krajobrazowych i narodowych, a także środowiska przyrodników.

Czasopismo dociera do szkół z terenu woj. pomorskiego, a szczególnie Trójmiasta. Celem wydawnictwa jest przybliżenie młodzieży szkolnej i zainteresowanym osobom wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenów cennych przyrodniczo na terenie województwa oraz kształtowanie proekologicznych postaw wśród młodzieży i społeczeństwa.

Stanowi pomoc merytoryczną dla uczniów, nauczycieli i osób zainteresowanych aktywnym wypoczynkiem połączonym z samodzielnym poznawaniem terenów atrakcyjnych przyrodniczo. Jest także źródłem wiedzy o środowisku przyrodniczym i problemach związanych z jego ochroną.

Ochrona płazów w TPK

Ustawiono płotki zabezpieczające trasę wędrówki płazów w dwóch miejscach na osiedlach mieszkaniowych graniczących bezpośrednio z terenami TPK w Gdyni. Płotki powstrzymywały płazy przed wychodzeniem na drogi, a w części także ukierunkowały je bezpośrednio na pobliskie oczko wodne. W okresie rozrodu i migracji płazów pracownicy Parku dokonywali codziennych kontroli obu płotków. Tymczasowy płotek zabezpieczający ustawiono także wzdłuż drogi Nowy Dwór Wejherowska – Gniewowo. Tu również przeprowadzano regularne kontrole. Na ich podstawie stwierdzono, że dzięki ustawieniu płotków zabezpieczających we wszystkich wymienionych miejscach śmiertelność płazów w porównaniu z ubiegłymi latami została znacznie ograniczona. Kontrolowano również zbiorniki wodne przy ul. Smolnej w Sopocie, ul. Bytomskiej w Gdańsku, w pobliżu zbiornika retencyjnego „Augustowska” i na terenie Szpitala Dziecięcego w Gdańsku – Oliwie. W celu zwiększenia ochrony płazów w w/w miejscach wystosowano pisma do organów administrujących powyższymi terenami oraz informacyjnie do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku. W ramach działań edukacyjnych opracowano i przygotowano treść tablicy informacyjnej „Płazy”. Tablica została ustawiona na terenie osiedla mieszkaniowego w Gdyni, przy oczku wodnym, w których do rozrodu przystępują dwa gatunki ropucha szara i żaba trawna. Na tablicy omówiono i przedstawiono na zdjęciach oba gatunki. Przybliżono także mieszkańcom cel i sposób prowadzenia ochrony czynnej płazów na ich osiedlu.

Postawienie płotków zabezpieczających dla płazów w znaczący sposób ograniczyło śmiertelność płazów na drogach i parkingach osiedla Sokółka I w Gdyni oraz na drodze przy północnym krańcu jez. Wyspowo (śmiertelność spadła kilkakrotnie w porównaniu z danymi z lat ubiegłych).

Regularne kontrole płotka pozwoliły na zebranie szczegółowych danych na temat składu gatunkowego i liczebności płazów w w/w lokalizacjach, co poszerzyło ogólną wiedzę na temat tej grupy zwierząt na terenie TPK i obszarach przyległych.

Efektom ustawienia tablicy edukacyjnej „Płazy” na terenie osiedla Sokółka I w Gdyni było przybliżenie zagadnień dotyczących biologii i ochrony płazów mieszkańcom osiedla (szacunkowo z treścią tablicy edukacyjnej zapoznało się około 500 osób). Akcje edukacyjne na

mniej skalę były również prowadzone przez pracowników TPK przy okazji kontroli płotków.

Organizacja konferencji z okazji XXXV - lecia TPK

W dniach 24-25 września 2014 roku, odbyła się konferencja oraz warsztaty terenowe z okazji XXXV - lecia Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Przygotowano, opracowano materiały konferencyjne (w tym płytę CD poświęconą TPK, notesy długopisy oraz torbę reklamującą TPK). Pierwszego dnia w Sali Reprezentacyjnej Rady Miasta Gdańska odbyła się uroczysta sesja połączona z debatą podczas której zaprezentowano walory przyrodnicze i turystyczne Parku, zagrożenia związane z rozwojem aglomeracji oraz zaprezentowano pokaz slajdów flory i fauny z terenu TPK. Honorowy patronat nad spotkaniem objął Przewodniczący Rady Miasta Gdańska Bogdan Oleszek. Drugi dzień był dniem warsztatów terenowych w trakcie którego zaprezentowano zaproszonym gościom walory przyrodnicze, kulturowe TPK oraz zagrożenia środowiska przyrodniczego Parku z racji jego położenia w bezpośredniej bliskości Aglomeracji Trójmiejskiej.

Kampanię medialną w roku obchodów XXXV – lecia TPK, poświęconą promocji zasobów przyrodniczych Parku.

Oprócz standardowych działań edukacyjnych podczas których przypominano o rocznicy XXXV – lecia TPK, zorganizowano także:

- cykl spotkań z przyrodą Parku. Przez sześć kolejnych dni odbywały się różne imprezy promujące park i jego walory. Przygotowano wydrukowano specjalny plakat informujący o rocznicy i zapraszający na imprezy edukacyjne. Plakaty rozwieszono na słupach ogłoszeniowych, w bibliotekach, szkołach i urzędach. W wycieczkach terenowych uczestniczyło wielu miłośników przyrody z terenu Trójmiasta.

- oprócz udziału w akcji „Bioróżnorodność” i tradycyjnej „Turystycznej Majówki w Parku” pracownicy Parku wzięli udział w innych imprezach plenerowych, odbyły się również tematyczne wycieczki terenowe po parku z podkreśleniem rocznicy jego utworzenia.

- pracownicy Parku byli gośćmi porannej audycji w Telewizji Gdańsk, Radio Gdańsk wyemitowało 30 minutową audycję o Parku, zakończoną konkursem z nagrodami ufundowanymi przez TPK. Informacje o jubileuszu parku znalazły się też na antenie Radia Plus.

- w Gazecie Wyborczej Trójmiasto i Dzienniku Bałtyckim ukazały się artykuły prasowe wraz ze zdjęciami o walorach przyrodniczych i krajoznawczych Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego

- Z okazji XXXV – lecia TPK wspólnie z klubem marszów na orientację „Harpagan” w dniach 18-19 grudnia 2014 roku zorganizowano imprezę terenową, w której udział wzięło blisko 400 uczestników z terenu Trójmiasta. Oprócz marszów na orientację po terenie Parku pracownicy

TPK zorganizowali prelekcję o Parku, konkursy przyrodnicze dla uczestników imprezy oraz gry i zabawy przyrodnicze dla najmłodszych uczestników marszów na orientację.

Konferencja i oraz kampania medialna z okazji XXXV – lecia TPK miały na celu przybliżenie mieszkańcom Trójmiasta zasobów przyrodniczych TPK, rozpowszechnienie idei ochrony przyrody oraz rozpropagowanie idei parków krajobrazowych.

Uczestnicy wycieczek terenowych po Parku oprócz możliwości zapoznania się z ciekawymi przyrodniczo miejscami w TPK, mogli porozmawiać z pracownikami Parku na interesujące ich tematy. Impreza przyciągnęła wielu turystów i miłośników przyrody.

Artykuły (bogato ilustrowane zdjęciami z terenu Parku), które ukazały się w prasie lokalnej również przyczyniły się do rozpowszechnienia wiedzy o TPK wśród mieszkańców aglomeracji.

Efektom podjętych działań jest wzrost stanu świadomości ekologicznej wśród mieszkańców aglomeracji. Zainteresowanie społeczności lokalnej przyrodą Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego i problemami związanymi z jego ochroną. Kształtowanie właściwych postaw wobec wartości przyrodniczych

Roczny cykl imprez przyrodniczo-edukacyjnych promujących walory przyrodnicze TPK w tym organizacja imprez ekologicznych i zajęć dydaktycznych.

W ramach działalności TPK realizowany był cykl imprez edukacyjnych skierowanych do szerokiego kręgu odbiorców: młodzieży szkolnej, przewodników, nauczycieli, turystów odwiedzających park i innych osób zainteresowanych przyrodą TPK.

W 2014 roku były to:

Turystyczna majówka w Parku

Duża, coroczna, ogólnodostępna impreza dla miłośników przyrody i turystyki kwalifikowanej, odbyła się na terenie osiedla Sopot – Brodwin, 24 maja na osiedlu, które bezpośrednio sąsiaduje z obszarem TPK. Zorganizowana wspólnie ze Stowarzyszeniem na Drodze Ekspresji, Sopockim Centrum Organizacji Pozarządowych, Sopockim Centrum Wolontariatu, Radą Osiedla Brodwin, Urzędem Miasta w Sopocie, ZHP i sopockimi szkołami. Uczestnicy imprezy zapoznali się z wartościami przyrodniczymi i bioróżnorodnością lasów TPK w okolicach osiedla Brodwin. Podczas zlotu przeprowadzono konkursy wiedzy o parku, zorganizowano zabawy ekologiczne, warsztaty artystyczne, zaprezentowały się organizacje ekologiczne i turystyczne. Uczestnicy festynu mogli sprawdzić swoją wiedzę ekologiczną przy magnetycznych planszach edukacyjnych „Ptaki w mieście” i „Drzewa liściaste”. Najlepsi otrzymali nagrody. Ustawiono stoiska z żywnością ekologiczną, prowadzono pokazy udzielania pierwszej pomocy. Wystąpiły także zespoły muzyczne i teatry uliczne.

Konkurs wiedzy o Trójmiejskim Parku Krajobrazowym

Konkurs został przygotowany pod hasłem – „Osobliwości rezerwatów Trójmiejskiego Parku krajobrazowego”. Temat konkursu był stosunkowo trudny i zawężony do konkretnych czterech obiektów objętych ochroną rezerwatową – rezerwatów; Cisowa, Pełcznica, Lewice, Gałęźna

Góra. Finał konkursu odbył się w dniu 25 kwietnia 2014 roku w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 8 im. Jana Matejki w Sopocie.

Był on kontynuacją konkursów poświęconych TPK organizowanych od kilku lat we współpracy z SP 8 w Sopocie.

Celem organizowanych corocznie konkursów jest rozszerzenie wiedzy przyrodniczej i wzbudzenie zainteresowań wśród uczniów szkół Trójmiasta.

Konkurs skierowany był do uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz pierwszych gimnazjów i składał się z części pisemnej oraz części ustnej połączonej z rozpoznawaniem gatunków flory i fauny spotkanych w wyżej wymienionych rezerwach. Do konkursu zgłosili się uczniowie z siedmiu placówek edukacyjnych Trójmiasta.

W skład komisji konkursowej weszli nauczyciele oraz przedstawiciel parku. Lista laureatów konkursu została zamieszczona na stronie internetowej Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego.

Międzyszkolny projekt edukacyjny dla szkół „Bioróżnorodność w lesie”

W projekcie wzięły udział dzieci z pięciu gdańskich szkół. Tradycyjnie konkurs łączył ze sobą elementy sprawności fizycznej i wiedzy przyrodniczej. Oprócz zajęć typowych dla lekcji WF uczestnicy musieli rozwiązywać krzyżówki, odgadywać hasła czy odpowiadać na pytania związane z tematyką konkursu. W finale wzięło udział prawie 200 uczestników. Podczas prac jury wygłoszona została prelekcja o przyrodzie TPK. Park był także fundatorem części nagród książkowych.

Konkurs fotograficzny - „Flora i fauna Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego”

Tegoroczna edycja konkursu odbywała się w dwóch kategoriach wiekowych (szkoły podstawowe i gimnazja oraz licea i dorośli). Z dużą satysfakcją notujemy coraz większe zainteresowanie osób w wieku 60 plus. Napłynęło blisko sto prac, w tym duża część na dobrym i bardzo dobrym poziomie. Zwycięzców nagrodzono lornetkami i książkami. Najlepsze prace opublikowano na stronie internetowej parku, znajdują się także w kolejnym numerze kwartalnika „Gawron”.

Drzewko za opone

Coroczna akcja organizowana z Klubem Kulturalnego Kierowcy, odbywa się w wyznaczonych miejscach w sąsiedztwie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Podczas akcji organizowany był konkurs wiedzy ekologicznej, a pracownicy parku informowali o działalności TPK. Uczestnicy zbiórki otrzymali materiały promocyjne Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego.

Partnerzy przy realizacji projektu:

L.p.	Partner	Rola partnera w projekcie
1.	Stowarzyszenie Na Drodze Ekspresji, Sopockie Centrum Organizacji Pozarządowych, Rada Osiedla Brodwino, społeczność	Współpraca organizacyjna i merytoryczna podczas organizacji Turystycznej Majówki w Parku

	lokalna, Nadleśnictwo Gdańsk, PTTK, Zarząd Okręgu LOP, Studenckie Koło Przewodników Turystycznych, Urząd Miasta Sopot, Związek Harcerstwa Polskiego, szkoły sopockie. Radio Gdańsk	Sponsor medialny Turystycznej Majówki w Parku
2.	Szkoła Podstawowa nr 17 w Gdańsku	Współpraca organizacyjna i merytoryczna podczas organizacji i w trakcie realizacji projektu edukacji ekologicznej. Udostępnienie sali na zajęcia i zakończenie projektu.
3.	Klub Kulturalnego Kierowcy, Centrum Edukacji i Informacji Ekologicznej, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Współpraca przy organizacji imprezy „Drzewko za oponę”
4.	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochro- ny Ptaków	Dostarczy materiały promocyjne dla uczestni- ków organizowanych wycieczek

Sąsiedztwo dużej aglomeracji i wynikające z tego faktu zagrożenia dla parku wymagają prowadzenia wśród jej mieszkańców stałej edukacji ekologicznej, rozszerzanej o nowe, coraz atrakcyjniejsze formy. Tradycją stała się największa impreza cykliczna – „Turystyczna Majówka”, podczas której jej uczestnicy oprócz możliwości zapoznania się z ciekawymi przyrodniczo miejscami w TPK, mogli porozmawiać z pracownikami Parku na interesujące ich tematy. Impreza przyciąga tłumy turystów i miłośników przyrody, a bieżąca transmisja na antenie Radia Gdańsk zapewnia promocję Parku. Celem konkursu fotograficznego jest uaktywnienie osób odwiedzających tereny parku i uwrażliwienie na piękno otaczającej przyrody, zaś organizacja cyklu wycieczek ornitologicznych przybliży ich uczestnikom świat ptaków i jego zagrożenia. Międzyszkolny projekt edukacji ekologicznej adresowany jest do uczniów szkół podstawowych i służy poszerzeniu wiedzy o Trójmiejskim Parku Krajobrazowym, zainteresowaniu okoliczną przyrodą i wykształceniu proekologicznych postaw.

Efektom działań jest wzrost stanu świadomości ekologicznej wśród mieszkańców województwa pomorskiego. Zainteresowanie społeczności lokalnej przyrodą i problemami związanymi z jej ochroną. Kształtowanie właściwych postaw wobec wartości przyrodniczych parku. Poszerzenie wiedzy o Trójmiejskim Parku Krajobrazowym i ukazanie piękna jego przyrody.

Zajęcia przyrodniczo-edukacyjne na terenie TPK (zakup materiałów dydaktycznych, art. papierniczych, koszty obsługi sprzętu komputerowego).

Sąsiedztwo dużej aglomeracji i wynikające z tego faktu zagrożenia dla parku wymagają prowadzenia wśród jej mieszkańców stałej edukacji ekologicznej, rozszerzanej o nowe, coraz atrakcyjniejsze formy. Musi ona trafiać nie tylko do szkół, lecz również do dorosłej części społeczeństwa. Stąd też oprócz tradycyjnych form (prelekcje w szkołach, wycieczki piesze) należy docierać do szerszego kręgu odbiorców poprzez prelekcje, konkursy, ekspozycje, imprezy typu marsze na orientację, rajdy turystyczne, pokazy itp. Obsługa tego typu imprez masowych wymaga przygotowania znacznie szerszej oferty, a więc wykorzystania większej ilości materiałów (papier, tusze, ksero, materiały fotograficzne).

Większość imprez edukacyjnych organizowana jest cyklicznie od kilku lat. Każdego roku oferta jest rozszerzana o kolejne propozycje, a szanse na kontynuowanie mają tylko cieszące się największą popularnością. Znacząco wzrosła ilość organizatorów imprez niekomercyjnych zwracających się do Parku o współpracę i ufundowanie nagród książkowych.

Z posiadanych środków zostały pokryte koszty zakupu materiałów papierniczych i eksploatacji sprzętu komputerowego na potrzeby prowadzonej edukacji ekologicznej wśród młodzieży trójmiejskich szkół.

Imprezy turystyczno-ekologiczne na terenie TPK (imprezy, których współorganizatorem był TPK bądź w nich uczestniczył) w 2014 r.

- XIV Międzyszkolny Konkurs Fotograficzny „Oliwa” – prace organizacyjne i podsumowanie XIII edycji
- Międzyszkolny Projekt Ekologiczny „Bioróżnorodność w lesie” – partnerstwo i współpraca ze Szkołą Podstawową nr 17 w Gdańsku
- Międzyszkolny konkurs „Osobliwości przyrody rezerwatów Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego” – partnerstwo i współpraca ze Szkołą Podstawową nr 8 w Sopocie
- Udział w Targach Recyklingu i Ekologii Re:Miasto – stoisko na targach z warsztatami jak zbudować z butelek PET karmniki dla ptaków.
- Konsultacje, współpraca i udział w Nocnych Marszach na Orientację z okazji 35 lecia TPK – impreza wspólna z PKO „Harpagan”. Prowadzenie podczas imprezy punktu informacji o TPK, konkursów, gier i prelekcji o parku.
- Międzyszkolny Konkurs Mikołajkowy „Parki krajobrazowe województwa pomorskiego”. Współpraca organizacyjna i udział w imprezie organizowanej przez Gimnazjum nr 20 w Gdańsku
- Konkurs „Drugie życie śmieci” – udział w jury konkursu, prelekcja i przeprowadzenie konkursu wiedzy o TPK. Impreza organizowana przez „Galerię Przymorze”
- Prowadzenie wakacyjnych zajęć terenowych dla dzieci przebywających na półkoloniach (między innymi Gdański Archipelag Kultury, Klub Bolek i Lolek)
- Cykl imprez organizowanych przez oddziały PTTK w tym, między innymi Ogólnopolski Konkurs „Poznajemy Ojcowiznę”
- Cykl imprez organizowanych przez Studenckie Koło Przewodników Turystycznych

- Współpraca i ufundowanie nagród w kolejnej edycji Powiatowego Konkursu Ekologicznego „Czysta woda” w Cedrach Wielkich
- Współpraca i ufundowanie nagród w Przeglądzie Piosenki Ekologicznej w Przyjaźni
- „Zapraszamy ptaki do Gdyni” – wspólny projekt realizowany wspólnie z Urzędem Miasta w Gdyni (cykl prelekcji i zajęć warsztatowych i spotkań)
- Współpraca i patronat nad imprezami organizowanymi przez Diecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Akademickiego „Na Czarnej”
- Patronat nad imprezami organizowanymi przez Pomorski Klub Orientacji „Harpagan”
- Stała współpraca z Radą Osiedla Oliwa
- Stała współpraca z Samorządową Szkołą Podstawową nr 8 w Sopocie (w tym prowadzenie zajęć przyrodniczych na obszarze Parku)
- Udział w imprezach organizowanych z okazji Dnia Wiosny i Dnia Ziemi
- Udział i konkursy w II Festynie Rodzinnym w Sopocie (wycieczka po TPK i konkursy ekologiczne)
- Udział w Sopockim Festynie Organizacji Pozarządowych – współpraca organizacyjna, konkursy przyrodnicze podczas imprezy
- Udział w imprezie „Gdyński Magiel Twórczy” – organizator MOPS Gdynia (Zespół ds. Wsparcia Seniorów i Osób Niepełnosprawnych) - prelekcja i konkursy ekologiczne
- Udział (stoisko TPK) w festynie VIVA Oliwa
- Udział (stoisko TPK) w imprezie Dni Ptaków Wędrownych w Kuźnicy
- Współpraca z Komitetem Organizacyjnym Olimpiady Biologicznej
- Współpraca organizacyjna i udział w plenerowej akcji edukacyjnej „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”
- Współpraca z Instytutem Historii Uniwersytetu Gdańskiego – zajęcia terenowe i konsultacje dla studentów II roku Krajoznawstwa i Turystyki Historycznej UG
- Szkolny Dzień Drzewa – udział w sadzeniu drzew i prelekcja o drzewach w TPK
- Zajęcia terenowe dla osób starszych i niepełnosprawnych – współpraca z Uniwersytetem III Wieku w Gdańsku oraz Komisją Turystyki Niepełnosprawnych PTTK
- Stała współpraca z Zarządem Okręgu Ligi Ochrony Przyrody w Gdańsku, udział w komisjach konkursowych
- Współpraca z Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Gdańsku przy organizacji Festynu Leśnego w Sopocie
- Udział w innych imprezach i festynach

Zajęcia terenowe, których organizatorem (lub współorganizatorem) był TPK w 2014 roku

Zajęcia edukacyjne	2014	Liczba uczestników

Wycieczki dla młodzieży szkolnej i różnych organizacji po TPK oraz zajęcia na ścieżce dydaktycznej	37	1400 osób
Konkursy - współpraca i nagrody	22	7000
Prelekcje w szkołach i siedzibach organizacji i spotkania w siedzibie parku	39	3600
Imprezy masowe - własne oraz te, w których uczestniczyli pracownicy parku	20	ok.30.000
Audycje radiowe	14	słuchacze

Informacja o działaniach edukacyjnych parku znajdują się na stronie internetowej, część imprez ogłaszana jest na łamach prasy i w audycjach radiowych. Informacje o dofinansowaniu działalności TPK przez WFOŚiGW w Gdańsku oraz logo umieszczane są na materiałach wydawanych przez TPK (tablice informacyjne; wydawnictwa; o dofinansowaniu są informowani także uczestnicy imprez terenowych i konkursów).

Wzrost stanu świadomości ekologicznej wśród mieszkańców Trójmiasta i okolic. Zainteresowanie społeczności lokalnej przyrodą i problemami związanymi z jej ochroną, ukazanie piękna przyrody Parku. Uważliwienie biorących udział w imprezach na problemy ochrony przyrody i krajobrazu. Ukazanie problemów ochrony środowiska. Poszerzenie wiedzy przyrodniczej uczniów. Zainteresowanie otaczającą przyrodą. Informacja o działaniach edukacyjnych parku znajdują się na stronie internetowej, część imprez ogłaszana jest na łamach prasy i w audycjach radiowych. Konkurs wiedzy o parku realizowany jest przy współpracy z Radiem Gdańsk. Informacje o parku i logo parku umieszczane są także na materiałach organizatorów.

Uzupełnienie i poprawienie stanu technicznego oznakowania granic Parku, rezerwatów, pomników przyrody.

Ze względu na bliskość aglomeracji oznakowanie przyrodnicze parku narażone jest na stałą dewastację i wymaga stałego dozoru technicznego i konserwacji. Obecne zagospodarowanie w infrastrukturę turystyczną to: ścieżki dydaktyczne, tablice informacyjne w rezerwach przyrody, wyznakowane szlaki piesze, trasy rowerowe, tablice granic Parku. W okresie wiosennym wykonano przegląd stanu technicznego tablic rezerwatów, ścieżek rowerowych i dydaktycznych oraz tablic granic parku przed sezonem turystycznym. W ramach tego zadania wykonano remonty i wymianę oznakowania zniszczonego (wymiana tablic informacyjnych), oraz ustawiono nowe (daszki i słupy drewniane) w rezerwach przyrody, na ścieżce dydaktycznej i tablice granic. Oznakowano pomniki przyrody (głazy) oraz wymieniono zniszczone tablice informacyjne na ścieżce rowerowej Wejherowo - Gdynia – Gdańsk.

Działanie ma na celu estetyzację oznakowania granic parku, rezerwatów i pomników przyrody. Umieszczanie tablic informacyjnych rezerwatów i pomników przyrody, tras rowerowych, służy propagowaniu walorów przyrodniczych tychże miejsc wśród turystów.

Podstawowym celem zadania jest udostępnienie Parku dla turystów i prowadzenia szeroko rozumianej edukacji ekologicznej. Na terenie Parku odbywają się jednodniowe wyprawy rajdy, zajęcia dydaktyczne i imprezy sportowe, w związku z tym istnieje zapotrzebowanie na informację turystyczną w terenie. Tworzenie nowego systemu ścieżek dydaktycznych, rowerowych, szlaków pieszych jest odpowiedzią na zainteresowanie parkiem. Służy koncentracji odwiedzających Park, w efekcie zabezpiecza pozostałą ceną przyrodniczo część TPK.

Uczestnictwo w konferencjach i szkoleniach

Pracownicy TPK w celu podniesienia swych kwalifikacji zawodowych uczestniczyli w konferencjach z zakresu ochrony przyrody min: lichenologicznych, botanicznych, herpetologicznych, ornitologicznych.

Przy TPK prowadzona jest także biblioteka przyrodnicza, wzbogacana każdego roku o nowe pozycje książkowe z zakresu ochrony przyrody i edukacji ekologicznej z której korzystają pracownicy Parku jak i młodzież szkolna oraz studenci wyższych uczelni.

1. Uczestnictwo w warsztatach, konferencjach i szkoleniach:

- 1) konferencja pt. „Jak zarządzać zadrzewieniami przydrożnymi w Polsce?”, 4 marca 2014, Ministerstwo Środowiska, Warszawa
- 2) szkolenie GIS, 9-11 kwietnia 2014, Błękitna Szkoła, Władysławowo
- 3) szkolenie ornitologiczne „Monitoring ptaków wodno-błotnych”, 27-29 kwietnia 2014, Zielona Szkoła, Schodno
- 4) konferencja pt. „Czynna ochrona zagrożonych gatunków i siedlisk na obszarze Natura 2000 Ostoja Wigierska”, 27-28 maja 2014, Wigierski Park Narodowy, Gawrych Ruda
- 5) warsztaty makrofitowe, 7-10 lipca 2014, OEE, Szymbark
- 6) szkolenie dotyczące raka szlachetnego (biologia gatunku, problemy ochrony, zagrożenia), lipiec 2014, Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych, Słupsk
- 7) sympozjum naukowe pt. „Inwazyjne gatunki obcego pochodzenia zagrożeniem dla rodzimej przyrody”, 3-6 września 2014, Wigierski Park Narodowy, Gawrych Ruda
- 8) warsztaty mykologiczne, 22 września 2014, PKDS, Słupsk
- 9) konferencja z okazji XXXV-lecia Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, poświęcona walorom przyrodniczym, ich ochronie i zagrożeniom, gospodarce leśnej prowadzonej na obszarze Parku oraz problemom zagospodarowania przestrzennego obszaru Parku i otuliny, 24 września 2014, Urząd Miasta Gdańska
- 10) szkolenie pt. „Geocaching oraz organizacja biegów terenowych na orientację”, 19-21 listopada 2014, Błękitna Szkoła, Władysławowo
- 11) konferencja dotycząca problemu ratowania raka szlachetnego na Pomorzu, 18 grudnia 2014, Urząd Marszałkowski, Gdańsk

Dzięki zdobytej wiedzy w trakcie szkoleń pracownicy Parku podnoszą wiedzę w zakresie prawnych aspektów ochrony przyrody, nabywają umiejętności w metodyce prowadzenia zajęć terenowych. Wymieniają doświadczenia z innymi parkami krajobrazowymi i organizacjami ekologicznymi.

Biblioteka prowadzona przez Trójmiejskim PK cieszy się dużym powodzeniem wśród młodzieży trójmiejskich szkół i studentów piszących prace z zakresu ochrony przyrody. Służy także pracownikom Parku w podnoszeniu wiedzy i kwalifikacji w zakresie ochrony przyrody, a także szeroko pojętej edukacji ekologicznej, oraz do przygotowywania zajęć dydaktycznych z młodzieżą szkolną o tematyce ekologicznej.

Zakończenie przebudowy siedziby TPK na potrzeby utworzenia Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej

W dniu 18 sierpnia 2014 roku nastąpił odbiór techniczny przebudowanego i rozbudowanego budynku siedziby Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w Gdańsku przy ulicy Polanki 51.

W związku z włączeniem w struktury Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej zaszła potrzeba dostosowania siedziby TPK do przyjęcia zwiększonej liczby osób. W związku z tym w 2013 roku opracowano dokumentację przebudowy siedziby TPK polegającą na adaptacji pomieszczeń oraz dobudowie klatki schodowej przebudowę zakończono w sierpniu 2014 roku oddając budynek do eksploatacji.

W ramach przebudowy wydzielono część biurową na parterze, obejmującą 5 pomieszczeń dla pracowników oraz w ramach przebudowy holu powiększono część biurową budynku o salę seminaryjno szkoleniową znajdującą się na piętrze budynku.

Przebudowa ta stanowi I etap inwestycji, oprócz reorganizacji przestrzeni biurowej, zakłada umożliwienie w niedalekiej przyszłości dalszą rozbudowę obiektu o tzw. II etap – wybudowanie sali edukacyjnej na około 60 osób.

Zadanie miało na celu przebudowę i remont pomieszczeń w celu przyjęcia zwiększonej liczby osób (pracowników PZPK). Przebudowa piętra budynku umożliwiła powstanie sali seminaryjnej potencjalnie do przyjmowania grup młodzieży na zajęcia z zakresu edukacji ekologicznej.

W efekcie podjętych działań zwiększyła się powierzchnia użytkowa budynku administracyjnego z 215 do 243 metrów powierzchni użytkowej

Efekt ekologiczny zadania

I Działalność edukacyjna i promocja Parku

Edukacja ekologiczna

Liczba odbiorców działań edukacyjnych objętych przedsięwzięciem (opracowano na podstawie prowadzonego w TPK rejestru zdarzeń edukacyjno-promocyjno-informacyjnych) - około 80.000 osób;

w tym: wycieczki terenowe po TPK i po ścieżce dydaktycznej - 37, prelekcje - 39, konkursy ekologiczne - 22, festyny i imprezy masowe - 20).

Zasięg teren TPK i Aglomeracji Trójmiejskiej

Promocja parku.

Konferencja z okazji XXXV- lecia TPK. Kampania medialna

Liczbę i zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych i informacyjnych opracowano na podstawie prowadzonego w TPK rejestru.

- około 100 uczestników Konferencji i 40 uczestników warsztatów terenowych,
- kampania medialna dotycząca zasobów przyrodniczych TPK na antenie Radia Gdańsk (14 audycji radiowych). Odbiorcy - słuchacze radia. Jednorazowo około 8.000 osób słuchalność audycji, łącznie słuchacze - 112.000 osób.
- wycieczki terenowe z okazji XXX-lecia TPK i akcja Bioróżnorodność - około 700 osób,
- artykuły prasowe w „Dzienniku Bałtyckim” i dodatku „Gazety Wyborczej – Trójmiasto” - około 50.000 czytelników,
- marsze na orientację z okazji XXX- lecia TPK wspólnie z klubem marszów na orientację „Harpagan” - około 400 uczestników.

Większość materiałów radiowych, prasowych i związanych z marszami na orientację znalazło się na stronach internetowych i portalach społecznościowych redakcji, organizatorów oraz mediów współpracujących.

Zasięg teren Aglomeracji Trójmiejskiej i województwa pomorskiego.

Kwartalnik „Gawron”

Kwartalnik promujący idee ochrony przyrody oraz parki krajobrazowe województwa pomorskiego zamieszczony na stronie internetowej TPK dostępny dla szerokiego kręgu odbiorców korzystających z internetu.

Poprawienie stanu technicznego infrastruktury turystycznej TPK.

W 2014 roku przeprowadzono remont i naprawy infrastruktury turystycznej obiektów służących prowadzeniu edukacji ekologicznej i informacji przyrodniczej w rezerwach przyrody: "Lasy w Dolinie Strzyży", "Wąwóz Huzarów", "Źródłiska w Dolinie Ewy", "Zajęcze Wzgórze", "Łęg nad Sweliną", "Kacze Łęgi", "Cisowa", "Pełcznica", "Lewice" i "Gałęźna Góra" ścieżce dydaktycznej „Samborowo” rowerowej Wejherowo - Gdynia - Gdańsk oraz poprawiono oznakowanie granic Parku.

Zasięg zadania, obszar parku - 19.930 ha.

II Ochrona przyrody.

Ochrona czynna płazów

1. Postawienie i kontrola płotków zabezpieczających dla płazów na terenie osiedla Sokółka I w Gdyni oraz wzdłuż drogi Nowy Dwór Wejherowski – Gniewowo, przy północnym krańcu jeziora Wyspowo.
2. Ustawienie tablicy edukacyjnej „Płazy” na terenie osiedla mieszkaniowego w Gdyni, przy oczku wodnym.

Gatunki z czerwonej księgi gatunków zagrożonych, chronionych w wyniku realizacji przedsięwzięcia:

1. Gatunek z Zał. II i IV DS.: traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*)
2. Gatunki ściśle chronione:
traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*)
żaba moczarowa (*Rana arvalis*),
3. Gatunki częściowo chronione:
ropucha szara (*Bufo bufo*), traszka zwyczajna (*Lissotriton vulgaris*),
żaba trawna (*Rana temporaria*),
żaba wodna (*Pelophylax esculentus*)

Szacunkowa liczba osób, które zapoznały się z treścią tablicy edukacyjnej - 500

Obszary chronione krajowe i Natura 2000 na które wpłynęła realizacja zadania:

Trójmiejski Park Krajobrazowy o powierzchni 19.930 ha.

Pkt. 3. „Ochrona różnorodności siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin w Nadmorskim Parku Krajobrazowym i jego otulinie”.

Nadmorski Park Krajobrazowy w ramach dofinansowania działalności przez WFOŚiGW w Gdańsku, zrealizował w 2014 r. następujące zadania z zakresu ochrony przyrody i edukacji ekologicznej:

Inwentaryzacja i monitoring chronionych gatunków roślin i siedlisk cennych przyrodniczo. Obszar na którym realizowane było zadanie obejmował teren Półwyspu Helskiego oraz strefę brzegową Zatoki Puckiej na odcinku Władysławowo-Mechelinki. Teren ten znajduje się w granicach obszarów Natura 2000 PLH220032 „Półwysep Helski i Zatoka Pucka” oraz częściowo obszaru PLB220005 „Zatoka Pucka”, będących miejscem występowania cennych siedlisk przyrodniczych m.in:

- inicjalne stadia nadmorskich wydm białych,
- nadmorskie wydmy białe,
- nadmorskie wydmy szare,
- solniska nadmorskie,
- kidzina na brzegu morskim,
- duża płytką zatoka.

Inwentaryzacja gatunków objętych ochroną m.in. mikołajka nadmorskiego, lnicy wonnej, astra solnego i mlecznika nadmorskiego, polegała na weryfikacji obecności tych gatunków na znanych stanowiskach, ocenie liczebności populacji i stanu siedliska w którym występują. Rejestrowane były także stanowiska nowe, w szczególności astra solnego, gatunku objętego ochroną ścisłą i znajdującego się w grupie gatunków wymierających, krytycznie zagrożonych (kategoria zagrożenia E) oraz mikołajka nadmorskiego, którego nowe stanowiska zostały odnotowane na odcinku wydm nadzatokowych pomiędzy Juratą a Helem. Każde stanowisko zostało zaznaczone przy użyciu odbiornika GPS, wykonany został opis warunków siedliskowych oraz dokumentacja fotograficzna. Wszystkie dane uzyskane podczas prac terenowych opracowane zostały przy użyciu oprogramowania GIS oraz zgromadzone zostały w bazie danych Nadmorskiego Parku Krajobrazowego. Opisane działania planuje się prowadzić w sposób cykliczny w kolejnych latach.

W ramach zadania zostało zakupione paliwo do samochodu służbowego.

Obszar Nadmorskiego Parku Krajobrazowego jest miejscem występowania gatunków i siedlisk cennych i unikatowych zarówno na skalę kraju jak i Europy, których zachowanie jest jednym z głównych celów ochrony Parku. Stały monitoring obiektów cennych przyrodniczo, narażonych na obszarze Nadmorskiego Parku Krajobrazowego na intensywną antropopresję pozwala na wczesne określenie zagrożeń i podjęcie skutecznych działań ochronnych. Coroczna inwentaryzacja i monitoring roślinności strefy nadmorskiej pozwala również na określenie tempa i kierunku zmian w środowisku oraz poznanie wymagań i preferencji ekologicznych najcenniejszych i zagrożonych gatunków występujących na obszarze NPK.

Konkurs plastyczny „Tajemniczy świat Bałtyku”. W celu popularyzacji tematyki związanej z Morzem Bałtyckim i walorami środowiska morskiego, dla uczniów szkół gimnazjalnych z powiatu puckiego ogłoszono konkurs plastyczny pt. „Tajemniczy świat Bałtyku”. Do udziału w konkursie zgłosiło się 5 szkół - Żelistrzewo, Mrzezino, Jastarnia, Darżlubie, Wierzchucino, z których wpłynęło ok. 40 prac plastycznych. Dla laureatów

zakupiono nagrody w postaci sprzętu turystycznego, przyznane zostały 3 nagrody główne oraz 5 wyróżnień.

Konkurs plastyczny dotyczący Morza Bałtyckiego zwiększył zainteresowanie młodzieży walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi Bałtyku oraz jego niezwykle ważnej roli kulturowej na obszarach nadmorskich. Organizacja konkursu zachęca do wyjścia w teren i uważnego obserwowania przyrody. Konkurs plastyczny daje również okazję młodzieży do rozwijania i prezentowania talentów plastycznych, wykazaniem się wrażliwością i wiedzą na temat terenu, w którym żyją.

Zakup zdjęć satelitarnych. W ramach zadania zakupiono aktualne zdjęcia satelitarne obejmujące cały obszar NPK na potrzeby analizy zmian środowiska przyrodniczego i zagospodarowania terenu metodami fotointerpretacyjnymi.

Analiza zobrazowań lotniczych i satelitarnych jest skutecznym narzędziem w gromadzeniu danych dotyczących zmian ukształtowania i pokrycia terenu, nowego zainwestowania i sposobu użytkowania obszarów objętych ochroną, pozwala na obiektywną ocenę zmian w środowisku na przestrzeni czasu.

Oznakowanie granic Parku. W ramach zadania wykonano i ustawiono wzdłuż granicy całego Parku 10 tablic granicznych (z napisem „Nadmorski Park Krajobrazowy”) oraz wykonano i zamontowano 10 tablic informacyjno-dydaktycznych zawierających mapę zasięgu Nadmorskiego Parku Krajobrazowego i otuliny, granice rezerwatów przyrody, najważniejsze atrakcje turystyczne oraz zdjęcia najcenniejszych obszarów wraz krótką informacją na ich temat. Oznakowanie granic Parku i ustawienie tablic mapowych ma na celu poprawienie wizerunku Parku oraz polepszenie informacji społeczeństwa o zasięgu granic obszarów chronionych.

Oznakowanie granic Parku i ustawienie tablic informacyjno-dydaktycznych licznie uczęszczanych miejscach przyczynia się do zwiększenia świadomości społeczeństwa o zasięgu granic obszarów chronionych oraz poprawienia wizerunku Parku i służb parkowych.

Przeprowadzenie kampanii edukacyjnej dotyczącej gatunków obcych i inwazyjnych na terenie NPK. W ramach kampanii opracowano i wydrukowano folder edukacyjny pt. „Gatunki obce Nadmorskiego Parku Krajobrazowego” zawierającym informacje dotyczące najczęściej występujących na terenie Nadmorskiego Parku Krajobrazowego gatunkach obcych i inwazyjnych zagrażających rodzimym gatunkom flory i fauny. Na terenie NPK stwierdzono występowanie gatunków obcych, które mogą stwarzać zagrożenia dla cennych siedlisk wybrzeży wydmy i ekosystemu zatoki Puckiej. Szczególnie nasiloną jest inwazja nasadzanych dla umacniania wydmy i krzewów – róży pomarszczonej i wierzby kaspijskiej oraz wkraczających na te obszary: rdestowca, czeremchy amerykańskiej i robinii akacjowej. Zjawisko „wzbogacania” składu gatunkowego należy również odnieść do wód Zatoki Puckiej. Stwierdzono tam liczne występowanie m.in. babki byczej, krabika amerykańskiego, będących silnymi konkurentami w zakresie pożywienia i siedliska dla gatunków „miejscowych”. Dodatkowo zorganizowane zostały warsztaty edukacyjne dla nauczycieli przedmiotów przyrodniczych i pracowników urzędów gmin z powiatu puckiego. Zostały one poświęcone problemom i zagrożeniom związanym z występowaniem w środowisku

przyrodniczym obcych i inwazyjnych gatunków roślin i zwierząt. W czasie spotkania uczestnicy wysłuchali trzech referatów: „Inwazyjne gatunki roślin”, „Gatunki obce w Zatoce Puckiej” oraz „Inwazja obcych”. Łącznie w warsztatach wzięło udział 16 osób.

Kampania edukacyjna dotycząca gatunków inwazyjnych ma celu uświadomienie zagrożeń jakie niosą ze sobą gatunki obce aby w przyszłości podjąć skuteczne działania w celu kontrolowania lub powstrzymywania ich rozprzestrzeniania.

Zakupiono artykuły biurowe oraz książki do biblioteki NPK, niezbędne do realizacji zadań oraz opłacono udział pracowników w XXIII Ogólnopolskiej Konferencji Chiropterologicznej w Sypnie oraz szkoleniu z zakresu GIS.

Dzięki doposażeniu biblioteki oraz szkoleniom i udziałem pracowników w szkoleniach i konferencjach następuje zwiększenie kompetencji i efektywności działań pracowników parku w zakresie realizacji zadań związanych z ochroną środowiska i walorami przyrodniczo - krajobrazowymi. Wymiana wiedzy i doświadczeń z innymi praktykami i teoretykami ochrony przyrody.

Efekt ekologiczny zadania

Liczba odbiorców działań edukacyjnych objętych przedsięwzięciem – 2000 osób (warsztaty ekologiczne, akcje plenerowe, konkursy).

Budowa, remont, adaptacja obiektów służących prowadzeniu edukacji ekologicznej: w 2014 r. wykonano 20 tablic informacyjnych.

Ochrona przyrody: monitoring i inwentaryzacja rzadkich i cennych gatunków roślin oraz siedlisk przyrodniczych:

- rośliny (3 gatunki) – Inica wonna, mikołajek nadmorski, aster solny

- siedliska (4 typy) – inicjalne stadia wydmy nadmorskich, nadmorskie wydmy białe, nadmorskie wydmy szare, solniska nadmorskie).

Obszary chronione krajowe i Natura 2000 na które wpłynęła realizacja zadania:

PLH 220031 Zatoka Pucka i Półwysep Helski

PLB 220005 Zatoka Pucka

RP Helskie wydmy

RP Słone Łąki

Lokalizacja i zasięg projektu:

Nadmorski Park Krajobrazowy

Pkt. 4. Ochrona bioróżnorodności siedlisk strzebli błotnej na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny oraz bioróżnorodności obszaru chronionego jakim jest Kaszubski Park.

Kaszubski Park Krajobrazowy w celu większego rozpowszechnienia wiedzy na temat ochrony bioróżnorodności szczebli błotnej oraz bioróżnorodności różnych siedlisk na terenie Parku oraz w celu szerzenia postaw proekologicznych przeprowadził szereg konkursów, akcji i warsztatów.

Co roku Kaszubski Park Krajobrazowy bierze udział w organizacji i przygotowaniu ogólnopolskiego konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”. Konkurs jest kilkuetapowy i zaczyna się od szczebla szkolnego, a kończy na finale ogólnopolskim. W konkursie biorą udział czteroosobowe drużyny składające się z uczniów szkół gimnazjalnych, które rozwiązują test. Pierwsze dwa etapy (etap szkolny i gminny) XIII edycji konkursu odbyły się w 2013 roku. Etap trzeci (parkowy) odbył się 16 stycznia 2014r w siedzibie KPK i rywalizowały w nim szkoły reprezentujące gminy z terenu Parku. Zwycięska drużyna reprezentowała Kaszubski Park Krajobrazowy na czwartym wojewódzkim etapie konkursu, który w tym roku organizował Wdzydzki Park Krajobrazowy. Wojewódzki etap odbył się 3 kwietnia 2014r i drużyna uczniów z Gimnazjum w Somoninie reprezentująca Kaszubski Park zajęła trzecie miejsce.

Kolejnym konkursem, w organizacji którego brał udział Kaszubski Park Krajobrazowy oraz Ośrodek Edukacji Ekologicznej jest „Gminny konkurs ekologiczny” dla uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Stężyca. Poszczególne szkoły reprezentowały dwuosobowe drużyny, które wspólnie rozwiązywały test zawierający pytania z zakresu przyrody i ekologii. Wśród pytań zostało umieszczone również pytanie na temat strzebli błotnej i jej środowiska życia, na temat której dzieci również musiały się przygotować do konkursu. Wygrała drużyna uczniów ze szkoły podstawowej w Gołubiu reprezentująca gospodarzy i współorganizatorów konkursu.

Gimnazjum Publiczne w Somoninie od kilku lat organizuje konkurs pt „Oblicza globalizacji”, w którym biorą udział czteroosobowe drużyny reprezentujące szkoły gimnazjalne z całego województwa pomorskiego. W tym roku hasłem przewodnim było „Zmieniaj nawyki nie zmieniaj klimatu”, na temat którego przedstawiciel Kaszubskiego Parku przeprowadził prezentację multimedialną. W prezentacji został ujęty problem ocieplenia się klimatu i jaki to ma wpływ na lokalne gatunki m.in. na szczeble błotną. Uczniowie musieli wykazać się nie tylko swoją wiedzą ale i zdolnościami plastycznymi i umiejętnościami prezentowania swoich prac na temat zmian klimatu.

Kaszubski Park Krajobrazowy zorganizował w miesiącu października konkurs plastyczno-ekologiczny „Śmieć czy coś przydatnego”. Nadesłano około 100 prac, które zachwycały nie tylko kolorystyką i estetyką, ale przede wszystkim pomysłowością ponownego wykorzystywania rzeczy, które bardzo często wyrzucamy uznając za niepotrzebne. Konkurs był skierowany do uczniów szkół podstawowych, którzy wykazali się ogromnym zaangażowaniem i pomysłowością.

Celem organizowania oraz przeprowadzania konkursów przyrodniczo-ekologicznych dla lokalnej społeczności jest zachęcenie jej do większego zainteresowania zagrożeniami ale i też walorami obszaru chronionego jakim jest KPK. Celem jest również uświadomienie

społeczeństwa jak niebezpieczne są zmiany w środowisku np. ocieplenie klimatu dla rodzimej flory i fauny ale również dla nas samych. Konkursy pozwoliły również zwiększyć świadomość o ściśle chronionym gatunku jakim jest szczebla błotna i potrzebie jej ochrony na terenie KPK. W konkursach pracownicy KPK zwrócili również uwagę na konieczność segregacji śmieci i potrzebie ich powtórnego wykorzystania.

Kaszubski Park Krajobrazowy co roku organizuje wiosenne przyrodnicze warsztaty terenowe dla dzieci ze szkół podstawowych. W tym roku hasłem przewodnim warsztatów było „Poznajemy strzeblę błotną i chronimy jej środowisko naturalne”. Warsztaty rozpoczynały się przejściem po ścieżce edukacyjnej na terenie Leśnictwa Wygoda, gdzie dzieci zapoznały się z bioróżnorodnością środowiska leśnego, bagiennego i torfowiskowego. W czasie przejścia zapoznały się z przykładowym zbiornikiem wodnym spełniającym wymogi siedliskowe strzebli błotnej oraz o predyspozycjach siedliskowych i konieczności ochrony tego gatunku. Ostatnim etapem warsztatów było poznanie bioróżnorodności świata łąki gdzie dzieci podzielone na grupy wykonywały zadania przyrodnicze. W warsztatach wzięło udział 233 dzieci z sześciu szkół podstawowych.

Celem warsztatów było zapoznanie się dzieci ze środowiskiem życia strzebli błotnej oraz koniecznością ochrony tego gatunku. Dzieci dowiedziały się również jak bardzo jest konieczne chronienie bioróżnorodności siedlisk znajdujących się w pobliżu tych zbiorników wodnych (lasów, łąk, torfowisk i bagien) przed zanieczyszczeniem lub zniszczeniem przez ludzi. Dowiedziały się również jak można wykonać pamiątki, prezenty lub laurki dla najbliższych bez wykorzystania sztucznie wytwarzanych materiałów.

Kaszubski Park Krajobrazowy przeprowadzał liczne zajęcia w szkołach, różnych instytucjach i w sali edukacyjnej w swojej siedzibie. W czasie zajęć poruszane były tematy dotyczące ekologii, przyrody, ochrony siedlisk strzebli błotnej, walorów i zagrożeń oraz bioróżnorodności siedliskowej Kaszubskiego Parku. W przypadku najmłodszych uczestników każde zajęcia kończyły gry i zabawy przy wykorzystaniu pomocy naukowych, które pomagały w utrwaleniu uzyskanej wiedzy. W zajęciach brało udział 1105 uczestników.

Celem zajęć przeprowadzanych przez Kaszubski Park jest rozpowszechnienie potrzeby ochrony siedliska strzebli błotnej i bioróżnorodności siedliskowej Parku oraz szerzenie postaw proekologicznych wśród uczestników zajęć. Lekcje takie pozwalają dotrzeć z problemami przyrodniczymi do młodzieży i dzieci nie tylko z dużych miast ale również z małych wiosek z terenu całego Parku i jego otuliny.

Kaszubski Park Krajobrazowy brał udział w akcjach „Dzień Ziemi” oraz „Sprzątanie Świata”, z okazji których rozwiózł około 200 opakowań worków na śmieci i 30 opakowań rękawiczek jednorazowych oraz 70 par rękawic ogrodowych do szkół znajdujących się na terenie Kaszubskiego Parku. Dzieci wykorzystywały je do zbiórki śmieci w swojej okolicy i w okolicznych lasach. Pracownicy KPK brali udział w uroczystościach przygotowanych przez szkoły z okazji „Dnia Ziemi” i „Sprzątania Świata”, w czasie których uczniowie przygotowywali ciekawe przedstawienia, festyny i konkursy na temat segregacji śmieci.

W dniu 22 września odbył się „Światowy dzień bez samochodu”. Już od kilku lat w dniu 22 września KPK organizuje tę akcję zmierzającą do propagowania zmiany samochodu na przyjaźniejszy dla środowiska środek transportu jakim jest rower.

Celem przeprowadzania takich akcji jest uświadomienie dzieciom i młodzieży problemu zaśmiecania naszych terenów i zagrożeń wynikających z takich zachowań. Celem jest również

zapropozowanie uczniom sposobów codziennego dbania o środowisko w obrębie gospodarstw domowych oraz wskazanie właściwych zachowań, które pomogą uchronić środowisko przed dewastacją.

W tym roku Kaszubski Park Krajobrazowy kolejny raz ruszył z akcją „Zbieramy zużyte baterie”. Pracownicy Parku systematycznie odbierali napelnione pojemniki i rozwozili nowe po zainteresowanych akcją instytucjach. W tym półroczu zebranych zostało 2,5 tony zużytych baterii, które zostały wywiezione do firm zajmujących się utylizacją odpadów niebezpiecznych. W ramach tej akcji Kaszubski Park dołączył się do organizowanej przez Dziennik Bałtycki i Nadleśnictwo Kartuzy akcji „Drzewko za makulaturę” wystawiając swoje stoisko, na którym rozdawał paczuski nasion ogrodowych za każde 5 sztuk przyniesionych zużytych baterii. Stoisko cieszyło się dużym zainteresowaniem, gdyż oprócz nasion za baterie można było na stoisku brać udział w licznych zabawach edukacyjnych na temat szkodliwości odpadów i ich czasu rozkładu.

Celem przeprowadzania tej akcji Przez Kaszubski Park jest uświadomienie uczestnikom tej akcji problemu zaśmiecania naszych terenów w związku z niewłaściwym gospodarowaniem zużytymi bateriami. Dzieci, młodzież i lokalne społeczności dowiedziały się jak są szkodliwe zużyte baterie dla środowiska i jak właściwie postępować aby nie dopuścić do dewastacji środowiska.

W dniu 24.10.2014 roku pracownicy Kaszubskiego Parku zorganizowali Rajd Pieszy „Po bezdrożach Kaszubskiego Parku Krajobrazowego”. W rajdzie udział wzięło 40 uczniów, którzy zostali wcześniej podzieleni na 8 grup. Start i zakończenie rajdu odbyło się przy Leśniczówce Mirachowo. Uczestnicy rajdu musieli wykazać się umiejętnością czytania mapy ale również wiedzą przyrodniczo ekologiczną gdyż na każdym z punktów kontrolnych czekały na nich przygotowane dodatkowo punktowane zagadki. Wszyscy uczestnicy wykazywali się ogromnym zainteresowaniem poznawania terenu, zdobywania wiedzy oraz wytrwałością w dążeniu do celu.

Kaszubski Park Krajobrazowy już od kilku lat organizuje „Dzień Samorządowca”, który w tym roku odbył się w dniu 28 listopada. Z zaproszenia skorzystali przedstawiciele Starostwa Powiatowego Kartuzy, Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Kartuzach, gmin Linia, Somonino, Sierakowice, Stężyca, Kartuzy oraz Nadleśnictwa Kartuzy. Spotkanie rozpoczęło się prelekcjami na temat „Walorów i zagrożeń Kaszubskiego Parku Krajobrazowego” przeprowadzonej przez kierownika oddziału Witolda Sieciechowskiego oraz o „Strzebli błotnej – gatunku objętym ścisłą ochroną gatunkową” przeprowadzonej przez Jarosława Pawlikowskiego. Następnie wynajętym autobusem uczestnicy spotkania udali się do przykładowego strzelbowego zbiornika wodnego gdzie zapoznali się ze środowiskiem życia Strzebli błotnej oraz do Sierakowic, gdzie zwiedzili najlepiej funkcjonujący Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego.

Celem organizowania „Dnia samorządowca” jest zaznajomienie pracowników wydziałów ochrony środowiska z urzędów z terenu Kaszubskiego Parku z aktualnymi działaniami ochronnymi, które realizuje Park oraz o ich efektach. Celem tych spotkań jest również zachęcenie uczestników do wzajemnej współpracy i wymiany doświadczeń w zakresie ochrony przyrody.

Kaszubski Park Krajobrazowy chcąc przybliżyć lokalnej społeczności walory i zagrożenia na swoim terenie zorganizował „Cykl spotkań z przyrodą”, na które zaprosił

słuchaczy do swojej sali edukacyjnej. Warsztaty przeprowadzili pracownicy Parku oraz zaproszeni wykładowcy. Słuchacze zdobyli wiedzę ogólną na temat obszaru chronionego jakim jest Park Krajobrazowy ale również o bogactwie bioróżnorodności przyrodniczej w najbliższym otoczeniu mieszkańców tj. w parkach miejskich i ogrodach przydomowych. Zaproszeni wykładowcy zapoznali słuchaczy z niezwykle cennym gatunkiem ryby występującym na terenie Kaszubskiego Parku jakim jest strzebla błotna, z najcenniejszymi gatunkami wskaźnikowymi owadów drapieżnych oraz perełkami geomorfologicznymi na terenie Parku. Warsztaty cieszyły się ogromnym zainteresowaniem i wzięło w nich udział około 280 osób z terenu Parku.

Celem warsztatów było bliższe poznanie przez lokalną społeczność obszaru chronionego jakim jest park krajobrazowy, na terenie którego mieszkają ale również pokazanie im bogactwa przyrodniczego tego obszaru. Uczestnicy warsztatów uzyskali również wiedzę dlaczego tak ważna jest ochrona zagrożonych gatunków i ich siedlisk.

Coraz więcej zajęć i spotkań odbywa się w siedzibie Kaszubskiego Parku dlatego też została odmalowana i doposażona sala edukacyjna w rzutnik i ekran multimedialny w celu ciekawszego przekazywania informacji uczestnikom zajęć i warsztatów. Sala edukacyjna doposażona została również w edukacyjne tablice przesuwane, dzięki którym uczestnicy zajęć mogą zapoznać się z gatunkami roślin i zwierząt objętych ochroną ścisłą na terenie Parku oraz w tablice korkową umożliwiającą robienie wystaw i ekspozycji prac nadesłanych przez uczestników konkursów organizowanych przez KPK. W celu uatrakcyjnienia zajęć przeprowadzanych w sali edukacyjnej zostały zakupione różne pomoce dydaktyczne m.in. podświetlane lupy i interaktywny zestaw „segregujemy śmieci”. Biblioteka znajdująca się w sali edukacyjnej Parku została również wzbogacona o nowe pozycje z zakresu ochrony przyrody, ekologii i edukacji przyrodniczo-ekologicznej.

Celem odnowienia i doposażenia sali edukacyjnej było zachęcenie coraz większej liczby uczestników do brania udziału w różnych akcjach, konkursach, warsztatach i zajęciach w siedzibie KPK. Zakupiony sprzęt multimedialny i pomoce dydaktyczne urozmaicą i uatrakcyjnią zajęcia przyrodniczo-ekologiczne przeprowadzane przez pracowników Kaszubskiego Parku. Wzbogaceniu zbiorów bibliotecznych o nowe pozycje zachęci uczniów i studentów oraz społeczność lokalna do częstszego odwiedzania biblioteki w siedzibie Parku.

Ponieważ stwierdzono na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego obecność strzebli błotnej, gatunku ryby objętej ścisłą ochroną gatunkową, została wykonana inwentaryzacja siedlisk tego gatunku w północnej i południowej części terenu Parku. Inwentaryzacja ta została wykonana przez prof. Jacka Wolnickiego. Wszystkie prace w terenie związane z inwentaryzacją wykonane zostały w okresie od 9 do 15 czerwca 2014. Z przedstawionego raportu prof. Wolnickiego wynika, że monitoringiem objęto m.in. trzy stanowiska odkryte przed kilku laty: Gołubie 1, Stare Czaple i Wieżyca. W wyniku badań stwierdzono obecność strzebli w każdym z nich. Poszukiwania przeprowadzone w południowej części KPK, w historycznym zasięgu występowania strzebli błotnej doprowadziły do odnalezienia czterech dotychczas nieznanych stanowisk: Drozdowo, Gołubie 2, Potuły i Smokowo. Do badań wytypowano jeszcze dodatkowo 20 innych zbiorników, które teoretycznie mogłyby być miejscem bytowania strzebli błotnej. Niestety w żadnym z nich nie stwierdzono jej obecności. Cztery z badanych zbiorników zostały dodatkowo wytypowane do powtórnego zbadania w przyszłym roku gdyż siedliska odpowiadały preferencjom strzebli.

Wynikiem wszystkich prac inwentaryzacyjnych przeprowadzonych na obszarze KPK było udowodnienie istnienia 14 stanowisk strzebli błotnej.

W celu większego rozpowszechnienia wiedzy na temat ochrony bioróżnorodności szczebli błotnej Kaszubski Park zorganizował warsztaty dla samorządowców wydziałów ochrony środowiska Starostwa Powiatowego i Urzędów Gmin na terenie Parku. Warsztaty odbywały się na terenie Leśnictwa Drozdowo i przeprowadził je prof. Jacek Wolnicki. W czasie tych warsztatów uczestnicy mogli zobaczyć odłowione przez profesora żywe osobniki, dowiedzieć się jak odróżnić samice od samca, jakie preferencje siedliskowe ma ten gatunek ryby i jak chronić te siedliska przed zniszczeniem przez działalność człowieka.

Celem przeprowadzenia inwentaryzacji siedlisk strzebli błotnej było potwierdzenie jej obecności na terenie Kaszubskiego Parku. Ustalenie miejsc bytowania tego gatunku pozwoli na podjęcie precyzyjnych dalszych działań ochronnych na tych terenach. Wszystkie stare i nowe odkrycia siedlisk strzebli błotnej udowodniły, że KPK jest miejscem najliczniejszego występowania strzebli błotnej wśród wszystkich parków krajobrazowych w kraju.

Duża ilość tablic granicznych rozmieszczonych na terenie Kaszubskiego Parku z upływem czasu uległo zniszczeniu i przestało pełnić funkcję informacyjną, dlatego też Kaszubski Park Krajobrazowy zlecił przeprowadzenie szeregu prac, których zakres obejmował wykonanie i zamontowanie słupów z tablicami granicznymi a w szczególności:

- 1) wymianę 14 szt. słupów pod tablicami
- 2) wymianę 25 szt. słupów z osadzonym drewnianym tłem, na których zostały umieszczone tablice graniczne Kaszubskiego Parku Krajobrazowego o wymiarach 99x33 cm.
- 3) wykonanie 4 szt. konstrukcji z zadaszeniem pod tablicę o wymiarach 52x75 cm.

Celem odnowienia tablic granicznych na terenie KPK było podniesienie niskiej świadomości społeczeństwa lokalnego na temat obszaru chronionego jakim jest Park Krajobrazowy. Tablice mają za zadanie informować również turystów wypoczywających na terenie Parku o tym, że znajdują się na obszarze prawnie chronionym.

W czasie minionego roku Straż Parku przeprowadziła interwencje terenowe z pracownikami wydziałów ochrony środowiska gmin, starostwa, policji oraz straży leśnej w następujących sprawach:

- Wystawiania 38 mandatów karnych przez Straż Leśną z Nadleśnictwa Kartuzy w trakcie wspólnych patroli terenowych w związku z ochroną przyrody, w tym 30 mandatów karnych za naruszenie art. 161 KW – wjazd do lasu pojazdem mechanicznym, 5 mandaty karne za naruszenie art. 162 KW – wyrzucanie śmieci w lesie.
- W dwóch rozprawach administracyjnych w Powiatowym Inspektorze Nadzoru Budowlanego w Kartuzach (nielegalne utwardzenie drogi -punk widokowy Ręboszewo, oraz nielegalne wykopanie stawu w miejscowości Kamieniecki Młyn)
- W trzech sprawach skierowanych do Nadzoru Budowlanego w Kartuzach w tym jeden domek rozebrano w m. Miechucino nad j. Wielkim (strefa mniejsza niż 100m i brak planu zagospodarowania).

- W pięciu sprawach skierowanych do Policji, w tym KPP Wejherowo – 2 nielegalne domki Niepoczołowice Folwark, KPP Chmielno – nielegalna zabudowa Zajezerze oraz składowania gruzu bezpośrednio w jeziorze pod kątem utwardzania brzegu jeziora.
- 59 wyjazdach terenowych z przedstawicielami gmin i Starostwa Powiatowego dotyczące oględzin i możliwości wycięcia drzew oraz kopania stawów i rekultywacji terenu.
- Obniżenia wysokości 2 gniazd bocianich w miejscowości Kiełpino i Reskowo ze względów realnego zagrożenia związanego z przewróceniem się słupów betonowych (wolnostojących) w oparciu o decyzję RDOŚ w Gdańsku

Każda wizja w terenie wiązała się z pouczeniem i informowaniem osób zainteresowanych przepisach ustawy o ochronie przyrody i Uchwały Sejmiku Województwa Pomorskiego oraz propagowaniem walorów przyrodniczych Parku. Patrole to nie tylko same kontrole w terenie, ale także uświadamianie społeczeństwa z zakresu naruszeń prawa dotyczącego ochrony środowiska i ochrony przyrody. Czasami są to nieświadome, ale niestety często są to przypadki świadomego naruszenia przepisów. Patrole pozwalają również na nawiązanie współpracy z wydziałami administracyjnymi w celu lepszego działania w zakresie ochrony przyrody.

Pracownicy Kaszubskiego Parku Krajobrazowego w celu powiększenia swojej wiedzy w zakresie ekologii, ochrony bioróżnorodności siedlisk, aby być na bieżąco ze zmianami w przepisach prawnych brali udział w następujących szkoleniach, konferencjach i spotkaniach:

- 27-29 kwietnia 2014 roku Strażnik Parku brał udział w szkoleniu pt. „Monitoring Ptaków Wodno-Błotnych we Schodnie”
- 23.07.2014 roku pracownicy KPK brali udział u szkoleniu „Ochrona raka Szlachetnego” w siedzibie PZPK w Słupsku
- 22.09.2014 roku pracownicy KPK brali udział w warsztatach mykologicznych w siedzibie PZPK w Słupsku
- 27-29.09.2014 roku strażnik Parku brał udział w sympozjum naukowym pt. „Inwazyjne gatunki obcego pochodzenia zagrożeniem dla rodzimej przyrody organizowanym w Wigierskim Parku Narodowym w Suwałkach
- 03-05.09.2014 roku strażnik Parku brał udział w konferencji naukowej w Osiecku pt. „Działania z zakresu ochrony przyrody realizowane przez Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych”
- w dniu 19-21 listopad 2014 r. we Władysławowie Joanna Kuśnierz i Małgorzata Bychowska brały udział w szkoleniu na temat” Geocachingu oraz organizacji rajdów na orientację”.
- Kierownik Witold Sieciechowski brał udział w szkoleniu z kontroli zarządczej w dniu 26 listopad 2014r. w Słupsku.
- Pracownicy KPK wzięli udział w szkoleniu z komunikacji społecznej w dniach 03-04 grudnia 2014 r. we Wdzydzach.

Efekt ekologiczny zadania

Edukacja:

a) Liczba odbiorców działań edukacyjnych:

W konkursach, akcjach („Dzień Ziemi”, „Dzień bez samochodu”, Akcja sprzątania świata”, „Zbieramy zużyte baterie”) oraz zajęciach i warsztatach edukacyjnych organizowanych i rejestrowanych przez Kaszubski Park Krajobrazowy wzięło udział 8177 osoby.

b) Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych (liczba odbiorców)

Przedsięwzięcia edukacyjno-promocyjne były przeprowadzane głównie na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny ale również poza obszarem Kaszubskiego Parku na terenie województwa pomorskiego (akcja „Dzień bioróżnorodności”, różne festyny przyrodniczo-ekologiczne). Liczba uczestników: 5600 osób.

Budowa, remont, adaptacja obiektów służących prowadzeniu edukacji ekologicznej (szt.)

Odnowiono 43 szt. tablic granicznych Kaszubskiego Parku Krajobrazowego informujących społeczność lokalną jak również licznie przybywających turystów, że znajdują się na obszarze prawem chronionym jakim jest Kaszubski Park Krajobrazowy.

Ochrona przyrody:

a) Łączna powierzchnia obszarów, na których zapewniono ochronę właściwego stanu ekosystemów 2089 ha

b) Liczba gatunków z czerwonej księgi, gatunków zagrożonych, chronionych w wyniku realizacji przedsięwzięcia: strzebla błotna (*Rhynchocypris percunurus*)

c) obszary chronione krajowe i Natura 2000, na które wpłynęła realizacja zadania:

- Kaszubski Park Krajobrazowy powierzchnia wraz z otuliną 65 696 ha
- Natura 2000 „Piotrowo” PLH 220091 powierzchnia 483 ha

Pkt. 5. „Ochrona i edukacja na rzecz zachowania różnorodności biologicznej terenów wodno-błotnych Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego i ich zlewni”

W celu ochrony i zachowania różnorodności biologicznej wodno-błotnych terenów Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego w 2014 r. podjęto szereg działań, które finalnie dadzą zakładany efekt. Działania te koncentrowały się na poszczególnych elementach środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałania zagrożeniom.

W ramach czynnej ochrony wysp Zespołu Jezior Wdzydzkich osłonięto stalową siatką wybrane drzewa na wyspie Glonek i Ostrów Wielki, co pozwoliło ograniczyć działalność bobra *Castor fiber* na wyspach. Działanie to zmierza do zachowania i nie dopuszczenia do degradacji ujętego na liście siedlisk Natura 2000 grądu gwiazdnicowego *Stellario-Carpinetum*, który samoczynnie odnawia się na wyspie Glonek oraz ochronę drzew na wyspie Ostrów Wielki proponowanych jako pomniki przyrody. Finalnie działanie to przyczyni się do zachowania różnorodności biologicznej terenu jezior Wdzydzkich. Na potrzeby realizacji zadania zakupiono materiały takie jak siatka stalowa, drut, kombinerki i rękawiczki ochronne.

Wyspy jezior Wdzydzkich jak i ich strefa brzegowa są jednym z najcenniejszych w Parku siedlisk rzadkich i chronionych gatunków ptaków wodnych w tym gągoła *Bucephala clangula* i nurogęsia *Mergus merganser*. W celu zwiększenia liczby miejsc lęgowych i ustabilizowania stanu populacji rozwieszono budki lęgowe dla gągoła i nurogęsia oraz małych ptaków wróblowatych. Na potrzeby zadania zakupiono budki lęgowe i wkrety do ich montażu oraz 2 kajaki, które zostały wykorzystane w celu monitoringu sukcesu lęgowego.

W celu określenia wielkości populacji dzięcioła czarnego *Dryocopus martius*, jej zasięgu i terenów preferowanych w wyborze miejsc lęgowych, przeprowadzono inwentaryzację na terenie Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono dwa miejsca o statusie "prawdopodobnie lęgowy" oraz trzy kolejne o statusie "możliwie lęgowy". Późniejszy monitoring populacji oraz stanu siedlisk pozwoli określić ewentualne zagrożenia i podjąć odpowiednie działania ochronne. W ramach realizacji działania zakupiono do obserwacji terenowych: lornetki, lunetę, fotopułapkę i głośniki.

W celu ograniczenia negatywnego wpływu ruchu turystycznego na zasoby różnorodności biologicznej Parku oraz podwyższenia świadomości i wiedzy społeczeństwa wymieniono zniszczone tablice urzędowe na wybranych użytkach ekologicznych oraz oznakowano tablicami informacyjnymi wyspy kompleksu jezior wdzydzkich. Istniejące tablice na użytkach ekologicznych zostały wymienione na nowe, zgodne z aktualnie obowiązującym Rozporządzeniem Ministerstwa Środowiska w sprawie wzoru tablic. Tablice opatrzone drewnianą oprawą zostały posadowione na drewnianych słupkach w widocznych miejscach, przy drogach dojazdowych do użytków ekologicznych. Oprócz niezbędnych elementów w treści tablic dotyczących wysp kompleksu jezior wdzydzkich, zamieszczono informacje o zasadach zachowania na obszarach lęgowych ptaków wodno-błotnych. W ramach przedsięwzięcia zakupiono: tablice, słupki modrzewiowe, deski dębowe oraz drobny sprzęt budowlany (drewnochron, rozpuszczalnik, wkrety, gwoździe, rękawice, pędzle). Odnowiono również oznakowanie ścieżek przyrodniczych, poprzez montaż brakujących tabliczek kierunkowych oraz odmalowanie i uzupełnienie oznaczeń na drzewach. Z oszczędności wynikających z realizacji poszczególnych elementów zadania dokonano konserwacji punktów widokowych w miejscowości Przytarnia, Wdzydzach Tucholskich oraz nad jeziorem Lipno,

a także zakupiono materiały kompozytowe do wykonania kładki na pieszej ścieżce we Wdzydzach Kiszewskich. Prowadzone czynności poprawią bezpieczeństwo użytkowników oraz zachęcą do korzystania z wyznaczonych tras pieszych i rowerowych. Utrzymanie prawidłowego stanu ścieżek ma wpływ na ich funkcjonowanie oraz ochronę wrażliwych ekosystemów wodno-błotnych przed nadmierną penetracją wynikającą ze swobodnego nieukierunkowanego turystycznego wykorzystania terenu. W ramach realizacji zadania zakupiono materiały takie jak drewno, drewnochron, pędzle, wkręty, farby oraz specjalne tabliczki kierunkowe do oznaczenia ścieżek.

Zakupiono paliwo do samochodów służbowych oraz łodzi na wyposażeniu Parku, w celu prowadzenia patroli wysp i brzegów kompleksu jezior Wdzydzkich. W związku z planowanym utworzeniem rezerwatu na wyspach przeprowadzono kontrole osób tam przebywających. W wyniku patroli pouczone kilkadziesiąt osób m.in. za bezpośrednie cumowanie łodzi do brzegów wysp w miejscach lęgowych ptactwa wodnego, palenie ognisk w miejscach niedozwolonych oraz używania silników spalinowych na akwenuie.

W ramach podwyższenia kompetencji i wiedzy osób realizujących zadanie, pracownicy Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego wzięli udział w warsztatach, szkoleniach i konferencjach: Warsztaty „Analizy przestrzenne w ochronie środowiska” 22-23.05.2014r. – udział M. Orlikowski, „Ogólnopolska konferencja chiropterologiczna” 29-30.03.2014r. – udział G. Sadowska, konferencja „Działania z zakresu ochrony przyrody realizowane przez Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych” 28-29.08.2014r. – M. Orlikowski, szkolenie motorowodne – A. Penk, M. Orlikowski.

W celu podwyższenia świadomości przyrodniczej społeczeństwa w kierunku prowadzonych przez Park działań przeprowadzono szereg zadań z zakresu edukacji ekologicznej. Przeprowadzono zajęcia z edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób dorosłych, głównie mieszkańców powiatu kościerskiego dotyczących gospodarki odpadami („Odpady na nowo”), różnorodności biologicznej jezior („Bioróżnorodność Zespołu Jezior Wdzydzkich – gra terenowa”), ptaków wodno-błotnych („Ptaki na jeziorze Wdzydze – zagrożenia i ochrona”), torfowisk („Tajemnice torfowisk”) i gatunków parasolowych („O dzięciołach i nie tylko”). Dla mieszkańców powiatu kościerskiego zorganizowano i przeprowadzono konkurs polegający na przygotowaniu prezentacji lub filmu dokumentującego „Bioróżnorodność strefy brzegowej Zespołu Jezior Wdzydzkich – zagrożenia i nadzieje”. Wyróżnione prace konkursowe zamieszczono na stronie internetowej parku. Podsumowując cykl zajęć edukacyjnych na temat różnorodności biologicznej terenów wodno-błotnych WPK dla dzieci i młodzieży szkolnej, przygotowano i przeprowadzono konkurs „Bioróżnorodność obszarów wodno-błotnych WPK” Uczniowie klas „0”-IV szkoły podstawowej mieli za zadanie przygotować pracę plastyczną ukazującą tereny wodno-błotne WPK, natomiast ich starsi koledzy musieli wykazać się wiedzą na temat bioróżnorodności tych obszarów. Zainteresowanie konkursem wiedzy było tak duże, iż niezbędne okazało się przygotowanie etapu szkolnego, w którym zostały wyłonione maksymalnie 3 osoby reprezentujące daną placówkę oświatową. We wrześniu w ramach akcji edukacyjno-informacyjnej zorganizowano edukacyjny Rajd Rowerowy w okolicy jednych z najcenniejszych torfowiskowych terenów Wdzydzkiego PK-planowany rezerwat „Motowężę”. Skierowany był on do młodzieży zamieszkującej pobliskie tereny, a jego celem było ukazanie różnorodności tych terenów, potrzeby ochrony i promocja działań pro

środowiskowych podejmowanych przez służby ochrony przyrody. Podsumowując zorganizowano test z wiedzy uzyskanej przez uczestników podczas rajdu. Również we wrześniu dla młodzieży szkolnej z terenu Kościerzyny zorganizowano Wdzydzkie Warsztaty Ekologiczne pn „Torfowiska z bliska”. Warsztaty prowadzone były przez pracowników Parku w terenie na 2 torfowiskach (niskim i pośrednim) w okolicy Wdzydz. Podczas zajęć młodzież poznawała cechy torfowisk ich genezę i bioróżnorodność, a także samodzielnie wykonywała podstawowe badania biologiczno-chemiczne.

Na ten cel zakupiono artykuły papiernicze, przewodniki do oznaczania roślin wodnych torfowiskowych oraz szklane terrarium z oświetleniem, które posłużyło do wykonania pokazowego torfowiska z chronionymi (rosiczka okrągłolistna, mech torfowiec) i nie objętych ochroną gatunkami roślin (żurawina błotna) pozyskanych z hodowli UG oraz z naturalnych siedlisk. Pojemnik z roślinami torfowisk okazał się doskonałą pomocą dydaktyczną podczas prowadzonych zajęć.

W ramach akcji edukacyjnej przeprowadzono również jednodniowe zajęcia terenowe ”Torfowiska z bliska” dla samorządowców oraz urzędników instytucji związanych i odpowiedzialnych za ochronę środowiska i zagospodarowanie terenu powiatu kościerskiego. Całodzienne zajęcia ukazały osobom decyzyjnym, odpowiedzialnym za ochronę przyrody w powiecie kościerskim różnorodność biologiczną różnych typów torfowisk, ich znaczenia oraz konieczność ochrony. W ramach realizacji przedsięwzięcia wynajęto autokar w celu przewozu uczestników do Wdzydz, skąd rowerami pokonali dalszą drogę. Na zakończenie całodziennych zajęć uczestnikom zapewniono posiłek.

Na działania związane z edukacją ekologiczną i przyrodniczą zakupiono laptop wraz z niezbędnym oprogramowaniem i akcesoriami, artykuły papiernicze, tonery do drukarki, drewniane skrzynie do przechowywania pomocy dydaktycznych, nagrody w konkursach-książki, drobny sprzęt elektroniczny, sprzęt turystyczny i art. papiernicze. Uczestnikom rajdu rowerowego i warsztatów dla samorządowców zapewniono drobny poczęstunek, natomiast uczestnikom Wdzydzkich Warsztatów Ekologicznych i samorządowcom zapewniono transport na miejsce zajęć.

Na wyposażeniu Izby edukacyjnej WPK znajduje się słodkowodne akwarium z lokalnymi gatunkami ryb. Na potrzeby związane z jego właściwym utrzymaniem zakupiono akcesoria akwarystyczne i pokarm dla ryb. Zakupiono również zewnątrz filtr akwarystyczny do wody, który jest niezbędny w celu utworzenia akwarium z rodzimymi gatunkami raków.

W trosce o zachowanie bioróżnorodności w działaniach ochronnych i edukacyjnych szczególną wagę poświęcono gospodarce odpadami. Przez cały rok wśród dzieci i młodzieży szkolnej przeprowadzono szereg zajęć na ten temat, a we wrześniu zorganizowano i przeprowadzono akcję porządkową na terenie WPK (w ramach akcji Sprzątanie Świata 2014). Podsumowując cykl zajęć dla grup, klas i kółek przyrodniczych ogłoszono konkurs na przeprowadzenie mini akcji edukacyjnej na szeroko pojęty temat odpadów. W ramach tych akcji młodzież szkolna przygotowała m.in. własnoręcznie plakaty, które przedstawiały sposoby segregacji śmieci w danej gminie – plakaty wykonało kółko przyrodnicze i zostały powieszone w szkole na tablicy z aktualnościami; zbiórkę śmieci, które zostały wykorzystane do tworzenia ozdób choinkowych, plakat informujący o możliwości ograniczenia powstawania odpadów czy też zbiórkę makulatury, który następnie został wyeksponowany w jednym z okolicznych sklepów. Konkurs okazał się być niezwykle inspirujący dla młodzieży i pozwolił im na aktywne

włączenie się w proces edukacyjny swojego lokalnego społeczeństwa. W ramach akcji po sezonie turystycznym pracownicy Parku posprzątały brzegi jeziora Wdzydzkiego i wysp. Do akcji porządkowej aktywnie włączyła się Gmina Kościerzyna, która to odebrała wszystkie zebrane śmieci. Na potrzeby tego przedsięwzięcia zakupiono worki na śmieci i rękawiczki, które trafiły do szkół, nagrody w konkursie na mini akcję w postaci koszy do selektywnej zbiórki odpadów i zgniaterek do butelek, a także materiały papiernicze i paliwo do samochodów służbowych oraz łodzi.

Pracownicy Parku uczestniczyli w imprezach masowych (Targi Rolniczo-Przemysłowe w Lubaniu, Dzień Ziemi w Kościerzynie, Dzień Dziecka w Juszkach, Święto sielawy we Wdzydzach, Targi turystyczne „Lato na Pomorzu” w Lubaniu, Dzień Pszczoły we Wdzydzach, Festyn leśny w Sopocie, Kaszubska jesień rolnicza w Lubaniu), podczas których zostały zorganizowane stoiska edukacyjne i przekazywano informacje na temat prowadzonych przez Park działań ochronnych na rzecz zachowania różnorodności biologicznej terenów wodno-błotnych WPK, a także o możliwościach rekreacyjnego wykorzystania terenów chronionych z zachowaniem miejsc cennych przyrodniczo. W ramach zadania przeprowadzono również mini konkursy z wiedzy ekologicznej i przyrodniczej zakupując na ten cel drobne nagrody edukacyjne w postaci drewnianych linijek z wizerunkiem ptaków wodno-błotnych, roślin torfowisk i dzieciątów. Na potrzeby związane z organizacją stoisk podczas plenerowych imprez masowych opracowano i wykonano wielkoformatową grę przedstawiającą teren Wdzydzkiego PK i poruszającą problemy dotyczące ochrony terenów wodno-błotnych WPK.

Przed rozpoczęciem sezonu turystycznego przeprowadzono pierwsze tematyczne spotkanie z mieszkańcami powiatu i branżą turystyczną pn. „Turystyka przyjazna naturze”, podczas którego przedstawiono możliwości turystycznego wykorzystania terenów chronionych, a także ograniczenia i zagrożenia wynikające z rekreacyjnego wykorzystania Parku. Dodatkowo w ośrodkach turystycznych (pola biwakowe, campingi i ośrodki wypoczynkowe) oraz wypożyczalniach sprzętu turystyczno-sportowego zawieszono opracowane wcześniej plakaty informujące o potrzebie ochrony ptaków wodnych w okresie lęgowym. W okresie letnich wakacji pracownicy Parku zainicjowali cykl spotkań i terenowych wycieczek dla mieszkańców powiatu kościerskiego oraz turystów odwiedzających teren Parku. Podczas spotkań poruszane były tematy związane z aktualnie prowadzonymi przez WPK działaniami z zakresu ochrony przyrody („O dzieciątach i nie tylko” – wycieczka rowerowa, „Ptaki wodno-błotne na jeziorze Wdzydze” – prelekcja pod wiatą edukacyjną we Wdzydzach Kiszewskich, przygotowano akcję edukacyjną na temat różnorodności biologicznej terenów wodno-błotnych WPK, z zastosowaniem QR kodów „Podążaj naszym tropem..”. Pragnąc dotrzeć do lokalnej społeczności zamieszkującej tereny Parku pracownicy WPK podczas 3 dniowej wycieczki rowerowej „Dookoła Jezior Wdzydzkich” spotykali się z mieszkańcami i turystami przekazując informacje związane z aktualnie podejmowanymi działaniami ochronnymi dotyczącymi bioróżnorodności obszarów wodno-błotnych).

Zorganizowano i przeprowadzono wojewódzki etap ogólnopolskiego konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”, w którym wzięły udział czteroosobowe drużyny z pięciu parków krajobrazowych w województwie wraz z opiekunami. W tym celu dla laureatów etapu parkowego i wojewódzkiego zakupiono nagrody rzeczowe oraz na cele organizacyjne zakupiono artykuły papiernicze. Po części konkursowej odbyły się zajęcia w terenie, gdzie uczestnicy zostali przewiezieni autokarem na teren Wdzydzkiego Parku, tam też odbyły się

zajęcia edukacyjne na temat ptaków drapieżnych z pokazem sokolnictwa. Ponadto wynajęto autokary i busy w celu przewozu uczestników konkursu na etap wojewódzki i drużyny zwycięskiej na etap ogólnopolski.

W celu realizacji zadania zakupiono paliwo do samochodów służbowych.

Efekt ekologiczny zadania

Ochrona drzew przed działalnością bobra polegała na zabezpieczeniu siatką stalową drzew na wyspie Głonek i Ostrów Wielki, co finalnie pozwoli zachować cenne przyrodniczo siedlisko, jakim jest m.in. odnawiający się na Głonku grąd gwiazdnicowy. Ochrona tego typu lasu, ujętego na liście siedlisk Natura 2000, ma kluczowe znaczenie dla bioróżnorodności wyspy proponowanej jako rezerwat przyrody. W ramach zadania zabezpieczono przed działalnością bobra ponad sto drzew.

Rozwieszanie budek lęgowych pozwoli na ustabilizowanie populacji ptaków wodnych takich jak gągoł i nurogęś oraz małych wróblaków, a także poprawić stan populacji na terenie, z którego liczebność została ograniczona w skutek intensyfikacji turystyki i gospodarki leśnej. W ramach zadania zakupiono i rozwieszono 25 budek lęgowych dla gągoła, oraz 80 budek lęgowych dla małych wróblaków. W ramach kontrolnej inwentaryzacji stwierdzono 20% zajętych budek lęgowych.

Dobry stan infrastruktury turystycznej świadczy o właściwym podejściu służby Parku do zadań informacyjno-edukacyjnych. Istniejąca infrastruktura turystyczno – edukacyjna doskonale kierkuje ruch turystyczny po wyznaczonych szlakach, co pozwala zabezpieczyć cenne tereny przed nadmierną, niekontrolowaną penetracją obszaru Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. W ramach zadania odnowiono 12 ścieżek edukacyjnych WPK - trasy rowerowe: Dookoła Jezior Wdzydzkich, Pętla Przytarnia, Pętla Lipno, Kościerzyna – Wdzydze Kiszewskie, Schodno – Wdzydze Kiszewskie, Lipusz – Wdzydze Kiszewskie; trasy piesze: we Wdzydach Kiszewskich, w Juszkach, w Wąglikowicach, wokół jeziora Rzuno w Dziemianach oraz jeziora Schodno w Schodnie o łącznej długości 185,5 km.

Inwentaryzacja populacji dzięcioła czarnego będącego gatunkiem zwrotnikowym i parasolowym o niewspółmiernie dużym znaczeniu w stosunku do liczebności, pozwoli określić stan populacji i podjąć odpowiednie działania ochronne. Jego obecności w środowisku znacznie przyczynia się do zwiększenia różnorodności gatunkowej. W kolejnych latach prowadzony będzie monitoring w celu określenia stabilności populacji. W trakcie inwentaryzacji stwierdzono dwa miejsca o gniazdowaniu prawdopodobnym, oraz trzy miejsca o gniazdowaniu możliwym.

Oznakowanie tablicami użytków ekologicznych ma na celu ochronę przyrody przed antropopresją i zachowanie bioróżnorodności jednych z najcenniejszych siedlisk na obszarze Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego, jakim są torfowiska. Łącznie oznakowano 12 użytków ekologicznych (Modrzewnicowy Mszar (0,90ha), Żurawinowe Bagno (0,43ha), Welniankowe Mszary (1,17ha), Torfowisko nad jeziorem Gołuń (10,05ha), Kotel (6,14ha), Kiszewskie Bagno (2,36ha), Żóbinskich Błoto (1,43ha), Węsków Bagna (2,42ha), Grzybowski Młyn (2,40ha), Torfowisko Szenajda (2,19ha), Czyste (0,77ha) oraz Przerębska Huta (9,56ha)).

Oznakowanie tablicami informacyjnymi wysp w kompleksie jezior wdzydzkich ma na celu ochronę siedlisk przyrodniczych oraz miejsc lęgowych rzadkich i chronionych ptaków wodno-błotnych, a także poprawę poziomu świadomości ekologicznej turystów jak

i okolicznych mieszkańców. Łącznie oznakowano 4 wyspy kompleksu jezior wdzydzkich: Wielki Ostrów, Mały Ostrów, Glonek oraz Sidły.

Patrowanie kompleksu jezior wdzydzkich miało na celu zwalczanie nielegalnego używania silników spalinowych łodzi motorowych, kontrole wysp przed presją turystyczną oraz badanie ruchu turystycznego. Wynikiem kontroli było pouczenie kilkudziesięciu osób łamiący zakazy obowiązujące na obszarze Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego.

Edukacja przyrodnicza i ekologiczna to jeden z najważniejszych elementów wpływających na ochronę i zachowanie przyrody, a działania lokalne dają bardzo wyraźne efekty. Działania informacyjno-edukacyjne polegające na organizacji i przeprowadzeniu warsztatów, zajęć, prelekcji i konkursów objęły swoim zasięgiem obszar całego powiatu kościerskiego i kierowane były do bardzo różnorodnej grupy odbiorców od przedszkolaków po osoby dorosłe. Łącznie w tych przedsięwzięciach wzięło udział ponad 4 000 osób.

Pracownicy WPK brali również czynny udział w akcjach i imprezach masowych. Przedsięwzięcia te cieszyły się ogromnym zainteresowaniem i były doskonałą okazją, aby przekazać rzetelną wiedzę nt. stanu środowiska naturalnego i obszaru chronionego, jakim jest Wdzydzki PK, położony na terenie Rezerwatu Biosfery "Bory Tucholskie", a także elementów składających się na krajobraz i różnorodność gatunkową flory i fauny terenów wodno-błotnych WPK. Szacuje się że w tego typu akcjach łącznie uczestniczyło około 75 000 osób z terenu województwa pomorskiego (w tym powiatu kościerskiego), a także turystów odwiedzających nasze tereny z kraju i zagranicy. Informacje związane z aktualnie podejmowanymi działaniami ochronnymi dotyczącymi bioróżnorodności obszarów wodno-błotnych zostały również przekazywane z wykorzystaniem mediów tym strony internetowej i fanpaga na facebooku.

Pkt. 6. Ochrona awifauny i jej siedlisk na terenie Zaborskiego Parku Krajobrazowego.

Czynna ochrona sów leśnych, zimorodka i żurawia

W miesiącach luty, marzec i kwiecień prowadzono monitoring występowania na terenie ZPK sów: puchacza, włośchatki i puszczyka. Badania prowadzono w godzinach nocnych głównie w formie nasłuchów oraz pomocniczo metodą stymulacji głosowej. Stwierdzono obecność odzywających się osobników włośchatki na czterech stanowiskach (potencjalnych terytoriach lęgowych). Potwierdzono obecność puszczyka na dwóch stanowiskach. Nie odnotowano odzywających się puchaczy. W tym samym czasie kontynuowano, zapoczątkowany w 2012 r., monitoring występowania dziupli. Kontrolą objęto miejsca, gdzie w minionych latach słyszano odzywające się włośchatki lub gdzie ptaki obserwowano.

W dniach 23 i 24 kwietnia przeprowadzono czwarte już warsztaty z inwentaryzacji włośchatki i innych sów leśnych. W szkoleniu wzięły udział 23 osoby z parków krajobrazowych województwa pomorskiego i kujawsko-pomorskiego, przedstawiciele WFOŚiGW w Gdańsku oraz leśnicy z Nadleśnictwa Rytel i Przymuszewo. Gościem warsztatów była reprezentantka firmy ESRI Polska, od lat wspierającej warsztaty. Pierwsza część szkolenia, którą poprowadził Mieczysław Kunz z Katedry Geomatyki i Kartografii Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, poświęcona była metodom analitycznym służącym typowaniu potencjalnych miejsc występowania stanowisk lęgowych włośchatki. Drugą część – ornitologiczną – poprowadził Dariusz Anderwald z Komitetu Ochrony Orłów – Sekcji Ochrony Sów. W części terenowej warsztatów uczestnicy podzieleni na cztery zespoły udali się na nocne nasłuchy, według przygotowanych wcześniej tras. W wyniku nasłuchów odnotowano trzy osobniki puszczyka oraz dwie włośchatki. Drugi dzień warsztatów poświęcony był wyszukiwaniu i przeszukiwaniu potencjalnych miejsc lęgowych dla włośchatki – dziupli wykutych przez dzięcioła czarnego. Przedstawiciele Komitetu Ochrony Orłów, panowie Dariusz Anderwald oraz Stefan Lewandowski, stosując techniki alpinistyczne sprawdzali również ich zasiedlenie dzięki zastosowaniu endoskopu. Informacje o warsztatach znalazły się na stronach internetowych Esri Polska i GeoForum.

W okresie od końca kwietnia do końca września obrączkowano zimorodki na rzekach: Brda (dwa stanowiska), Chocina (cztery), Zbrzyca (jedno) i Czernicki Rów (jedno) oraz Jeziorze Charzykowskim (dwa stanowiska). Łącznie w tym czasie zaobrączkowano 71 osobników. Kontynuowano coroczny monitoring żurawia na całym obszarze ZPK. Monitoring ptaków prowadzony jest zgodnie z wytycznymi metodyki GDOŚ. Wszystkie dane wprowadzono do bazy danych GIS.

Ze środków WFOŚiGW finansowany był: zakup paliwa do samochodu służbowego wykorzystywanego podczas monitoringu i warsztatów, wynagrodzenia dla prowadzących (dwie osoby), wyżywienie i noclegi dla uczestników warsztatów.

Ochrona zadrzewień

W dniu 11 czerwca 2014 r. w ZPK odbyły się warsztaty dendrologiczne poświęcone ocenie stanu zdrowotnego i zasadom pielęgnacji drzew, które poprowadził arborysta pan Jerzy Stolarczyk. Szkolenie przeznaczone było dla urzędników zajmujących się na co dzień wydawaniem i opiniowaniem decyzji na wycinkę drzew oraz konserwacją i pielęgnacją zieleni.

Wzięli w nim udział pracownicy Starostwa Powiatowego w Chojnicach, urzędów gmin Chojnicach i Konarzynach, Urzędu Miejskiego w Brusach, Zarządu Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Gdańsku, Nadleśnictwa Przymuszewo, parków krajobrazowych: Zaborskiego, Wdzydzkiego i Krajeńskiego oraz przedstawiciele LOP i WFOŚiGW w Gdańsku (łącznie 20 osób). W czasie warsztatów uczestnicy wybrali się na pomnikową aleję drzew między Jarcewem a Powąlkami, gdzie w praktyce zapoznali się z metodami oceny stanu zdrowotnego i statyki drzew oraz stosowanej przy nich wspinaczce drzewnej z zastosowaniem arborystycznych technik linowych.

Ze środków WFOŚiGW finansowany był: zakup paliwa do samochodu służbowego, wynagrodzenie dla prowadzącego szkolenie, zakup artykułów spożywczych, wynajem autokaru.

Ocena stanu ekologicznego rzek

Wykonano odłowy kontrolne ryb na rzekach: Czerwona Struga, Jarcewska Struga, Chocina (dwa stanowiska), Czernicki Rów, Orla Struga, Kulawa, Kłonecznica, Młosina i na pięciu stanowiskach na Zbrzycy. Z przeprowadzonych odłowów powstał raport, który został włączony do zasobów bibliotecznych ZPK. Wykonano ocenę stanu ekologicznego następujących rzek: Czerwona Struga, Chocina, Zbrzyca, Młosina, Jarcewska Struga, Kłonecznica, Kulawa i Czernicki Rów.

Ze środków WFOŚiGW finansowane było: umowa zlecenie dla ichtiologa, zakup tyczek geodezyjnych, zakup mikroskopu, igieł preparacyjnych i pęset, zakup baterii do odbiornika GPS, zakup obuwia specjalistycznego, zakup okularów polaryzacyjnych, zakup paliwa do samochodu służbowego.

Oznakowanie jezior związane z zakazem używania na terenie ZPK łodzi motorowych i innego sprzętu motorowodnego

Nad jeziorami i ciekami wodnymi zainstalowano około 50. tablic informujących o zakazie używania na terenie Parku łodzi motorowych i innego sprzętu motorowodnego. Część tablic zawiera szczegółowe informacje na temat zasad udostępnienia turystycznego jezior wynikających z ustawy o ochronie przyrody, które obowiązują na obszarze Zaborskiego Parku Krajobrazowego.

Ze środków WFOŚiGW finansowany był: zakup paliwa do samochodu służbowego, wykonanie i montaż w terenie tablic informacyjnych.

IV Rajd ekoturystyczny

W sobotę 7 czerwca 2014 r. na terenie ZPK odbył się IV Rajd Ekoturystyczny, który w tym roku przebiegał pod hasłem 90-lecia Lasów Państwowych. Rajd organizowany jest we współpracy z nadleśnictwami: Rytel, Przymuszewo i Osusznica oraz Chojnickim Towarzystwem Miłośników Roweru Cyklista. W imprezie wzięło udział przeszło 110 osób, które przemierzały szlaki turystyczne pieszo (dwie grupy) i rowerem (cztery grupy). Finał rajdu, połączony z losowaniem nagród turystycznych i konkursem przyrodniczo-leśnym, odbył się w Widnie.

Ze środków WFOŚiGW finansowana była: organizacja ogniska i poczęstunku dla uczestników rajdu, ubezpieczenie NNW, zapewnienie opieki medycznej, zakup nagród oraz znaczka rajdowego.

Konserwacja i remont elementów zagospodarowania turystycznego

Przeprowadzono konserwację i remont elementów zagospodarowania turystycznego na terenie ZPK (w tym: konserwacja drewnochronem i uzupełnienie zniszczonych elementów ogrodzenia na punkcie widokowym Wolność, montaż tablicy edukacyjnej przed siedzibą ZPK w Charzykowach, wykonanie map ZPK do montażu w terenie).

Usuwanie śmieci z brzegów rzek i jezior

Drugi weekend kwietnia w ZPK poświęcony był sprzątanii brzegów jezior i rzek. Akcja była nawiązaniem do obchodów Światowego Dnia Ziemi, będącego częścią ogólnopolskiej kampanii edukacyjnej dla klimatu "Zmieniaj nawyki - nie klimat". W piątek (11.04) i sobotę (12.04.2014 r.) blisko sto osób wzięło udział w corocznej akcji sprzątanii brzegów Jeziora Charzykowskiego. Akcja zainicjowana na Jeziorze Charzykowskim prowadzona była też na innych akwenach i rzekach (Jezioro Niedźwiedź, Brda od Jeziora Karsińskiego do Witocznia, brzeg jeziora Karsińskiego od Swornegaci do Owinka i rzeka Chocina od Chocińskiego Młyna do ujścia do Jeziora Karsińskiego). Wszystkie te miejsca są w sezonie letnim licznie odwiedzane przez turystów.

Tegoroczna akcja „Sprzątanie Świata” przebiegała pod hasłem „Turysto! Szanuj środowisko!”. W dniu 11 września do akcji przyłączyli się uczniowie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Chojnicach, którzy wspólnie z pracownikami Parku posprzątaali linię brzegową Jeziora Niedźwiedź oraz brzeg Jeziora Charzykowskiego na odcinku od Bachorza do Funki. W sobotę 20 września wychowankowie Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii z Wierzchowa Człuchowskiego usuwali śmieci z brzegów rzeki Zbrzycy na odcinku od Kaszuby do Laski. Podczas spływu kajakowego z wody oraz brzegów rzeki udało się zebrać 1 200 litrów odpadów pozostawionych przez turystów. Do akcji włączyły się również szkoły z Chojnic oraz gminy Chojnice, Brusy i Konarzyny. Sprawne przeprowadzenie akcji „Sprzątania Świata” możliwe było dzięki współpracy z urzędami gmin, urzędem miejskim oraz Zakładem Zagospodarowania Odpadów Nowy Dwór Sp. z o. o.. Zaborski Park Krajobrazowy w tegorocznej akcji „Sprzątania Świata” wyróżnił Szkołę Podstawową w Czyczkowach, która wykazała się dużą inicjatywą w podejmowaniu działań na rzecz ochrony najbliższego środowiska przyrodniczego. Nagrodą za zaangażowanie oraz wkład w przeprowadzenie akcji była wycieczka krajoznawcza połączona ze zwiedzaniem Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Nowym Dworze i wyluszczeni nasion w Klosnowie.

Ze środków WFOŚiGW finansowany był: zakup paliwa do samochodu służbowego, artykułów spożywczych dla wolontariuszy, zakup koszulek okolicznościowych, wynajem usług transportowych.

Pomóżmy ptakom przetrwać zimę oraz warsztaty ornitologiczno – przyrodnicze „Kokoszka”

W dniu 14 kwietnia 2014 r. rozstrzygnięto konkurs związany z zimowym dokarmianiem ptaków. Oceniono osiem dokumentacji – „kronik”, przygotowanych przez dzieci i ich

opiekunów. W dniach 9-13 czerwca 2014 r. laureaci konkursu brali udział w zajęciach terenowych. W dniu 9 czerwca odbył się wyjazd do Ogrodu Fauny Polskiej ZOO w Myśliczynie dla grupy Obłoczki z Niepublicznego Przedszkola „Promyczek” w Chojnicach. Uczniowie klasy Ia ze Szkoły Podstawowej w Brusach oraz dzieci z Punktu Przedszkolnego „Kraina Smerfów” w Lichnowach wraz z dziećmi z grupy „0” ze Szkoły Podstawowej w Lichnowach brały udział w zajęciach na ścieżce ornitologiczno – przyrodniczej w Kokoszce. 13 czerwca w zajęciach w Kaszubskim Domu Rękodzieła Ludowego w Swornegaciach brały udział dzieci z grupy Krasnali z Niepublicznego Przedszkola „Jarzębinka” w Chojnicach. W czasie trwania warsztatów dzieci uczyły się obserwacji ptaków i ich rozpoznawania po głosie, a także brały udział w grach i zabawach terenowych. Na zakończenie warsztatów na wszystkich uczestników czekał poczęstunek.

Pod koniec listopada w ramach akcji do 50. placówek oświatowych z terenu gmin: Chojnice, Brusy, Konarzyny i Lipnica przekazano karmę dla ptaków wraz z ulotkami na temat zasad dokarmiania ptaków. Ogłoszono konkurs dla klas i klubów ekologicznych z przedszkoli i szkół podstawowych, na który zgłosiło się 26 grup. W zakładce na stronie internetowej zaborskipark.pl umieszczono zasady prawidłowego dokarmiania ptaków zimą.

Ze środków WFOŚiGW finansowany był: zakup biletów wstępu do Ogrodu Fauny Polskiej w Myśliczynie, zakup artykułów spożywczych, wynajem autokarów, zakup karmy dla ptaków, zakup paliwa do samochodu służbowego, zakup materiałów biurowych.

Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski

W dniu 16 stycznia 2014 r. w ZPK odbył się etap parkowy ogólnopolskiego konkursu, gdzie do rywalizacji przystąpiły cztery gimnazja: z Brus, Konarzyny, Nowej Cerkwi i nr 3 z Chojnic. Reprezentacją Zaborskiego PK w finale wojewódzkim zostało Gimnazjum Brusach, które wygrało etap wojewódzki i awansowało ogólnopolskiego finału.

W dniu 30 października 2014 r. w ZPK odbył się etap szkolny kolejnej edycji konkursu. Wzięło w nim udział 255. gimnazjalistów z miasta i gminy Chojnice, gminy Konarzyny oraz miasta gminy Brusy. W dniu 12 grudnia w Zespole Szkół w Charzykowach odbył się etap gminny, w którym udział wzięło osiem drużyn z gminy i miasta Chojnice.

Ze środków WFOŚiGW finansowany był: zakup nagród, zakup materiałów biurowych, zakup artykułów spożywczych.

Poznajemy Zaborski Park Krajobrazowy

12 marca 2014 r. odbył się pierwszy etap konkursu dla uczniów szkół podstawowych pt. „Poznajemy Zaborski Park Krajobrazowy”. Do rywalizacji przystąpiło 343 uczniów z 20 szkół z terenu miasta i gminy Chojnice, miasta i gminy Brusy oraz z gminy Konarzyny. Kolejny etap gminny odbył się 21 maja 2014 r. w Kaszubskim Domu Rękodzieła Ludowego w Swornegaciach. Uczestnicy konkursu wzięli udział w wycieczce krajoznawczej po terenie ZPK, której zwieńczeniem był test z wiedzy przyrodniczej i znajomości Parku. Finał konkursu odbył się w formie gry terenowej na ścieżce ornitologiczno-przyrodniczej w Kokoszce w dniu 18 czerwca.

Ze środków WFOŚiGW finansowany był: zakup nagród dla laureatów konkursu, zakup artykułów spożywczych i organizacja poczęstunku dla laureatów na etapie gminnych, zakup materiałów biurowych oraz wynajem autokarów.

Warsztaty „Zimowiska ptaków wodno-błotnych”

W pierwszym i ostatnim kwartale 2014 r. odbywały się warsztaty edukacyjne, których celem była nauka rozpoznawania oraz obserwacji ptaków wodno-błotnych zimujących na terenie ZPK. W zajęciach brali udział uczniowie szkół ponadgimnazjalnych oraz szkół podstawowych.

Ze środków WFOŚiGW finansowany był: zakup artykułów spożywczych, wynajem usług transportowych, zakup materiałów biurowych, zakup gry edukacyjnej „Kółko Fortuny”, zakup pieczęci edukacyjnych.

Warsztaty obrączkarskie w Kokoszce

W dniach od 15 do 19 września 2014 r. po raz piąty w ZPK odbyły się warsztaty obrączkarskie. W zajęciach wzięli udział gimnazjaliści z Brus, Silna, Sławęcina, Swornegaci oraz Chojnic. Obóz odwiedzili również uczniowie należący do koła ekologicznego ze Szkoły Podstawowej nr 7 w Chojnicach oraz członkowie Związku Emerytów i Rencistów z Brus. Łącznie w zajęciach wzięło udział 120 osób.

Ze środków WFOŚiGW finansowany był: zakup artykułów spożywczych, wynajem usług transportowych dla uczestników warsztatów, umowa zlecenie dla obrączkarza ptaków, zakup materiałów do organizacji obozu obrączkarskiego (baterie, gaz, linki i tyczki do sieci ornitologicznych, obrączki, termosy), opłata za wynajem pola namiotowego, zakup materiałów biurowych.

Organizacja akcji i imprez ekologicznych o charakterze cyklicznym, których współorganizatorem jest Zaborski Park Krajobrazowy

Od lat Zaborski Park Krajobrazowy włącza się w lokalne przedsięwzięcia o charakterze edukacyjnym. W 2014 były to: Gminny Konkurs Ekologiczny w Charzykowach, Zaborski Konkurs Ekologiczny o „Złote Kocanki Piaskowe”, Eko-Bal, „Jestem przyjacielem przyrody”, „Świadomy Konsument Europy”, Konkurs Ornitologiczny o „Kulika Wielkiego”, Jesienny Bieg Ekologiczny, konkurs „Bliżej lasu” oraz konkurs wiedzy przyrodniczo-ekologicznej dla uczniów klas drugich szkół podstawowych w Chojnicach. Ponadto ZPK wziął udział festynie szkolnym w Męcikale, obchodach Dnia Ziemi w SP w Kłodawie, festynie z okazji Dnia Ziemi w SP nr 7 w Chojnicach, festynie w Tucholi (promocja Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie), Charzykowy Sailing Cup w Charzykowach, jarmarku ekoturystycznym „Czym Chata Bogata” w Charzykowach i dożynkach powiatowych w Brusach.

Ze środków WFOŚiGW finansowany był: zakup nagród dla laureatów konkursów i uczestników festynów, wynajem autokarów dla uczestników festynu promującego Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie, zakup paliwa do samochodów służbowych, zakup materiałów do przygotowania stoiska edukacyjnego.

Dzień Samorządowca

8 czerwca odbyły się warsztaty przyrodnicze dla samorządowców z gmin: Konarzyny, Chojnice i Brusy, w których uczestniczyło 38 osób. Warsztaty odbyły się w formie spływu kajakowego Zbrzycą na trasie Lešno-Rolbik. Podczas warsztatów poruszano następujące zagadnienia związane z: ochroną zadrzewień nadwodnych, regulacją rzek, małymi

elektrowniami wodnymi, korytarzami ekologicznymi dla ryb, uwarunkowaniami rozwoju zabudowy oraz modelem gospodarowania w dolinie Zbrzycy (wpływem na walory przyrodnicze, krajobrazowe i turystyczne rzeki), a także udostępnianiem Zbrzycy dla turystyki kajakowej w kontekście projektu „Kajakiem przez Pomorze”.

Ze środków WFOŚiGW finansowana była: organizacja poczęstunku oraz wynajem autokaru i kajaków.

Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie – warsztaty dla osób dorosłych

W programie, zaplanowanym na cztery lata, wezmą udział cztery grupy z gmin: Konarzyny, Chojnice, miasta Chojnice oraz miasta i gminy Brusy. Każda grupa podczas trwania programu odwiedzi cztery parki krajobrazowe (Wdecki, Tucholski, Wdzydzki i Zaborski), które wchodzi w skład strefy buforowej Rezerwatu. 23 czerwca 2014 r. na terenie Tucholskie Parku Krajobrazowego odbyły się warsztaty terenowe dla gminy Konarzyny, 4 lipca na terenie Zaborskiego PK dla gminy Brusy, 4 września we Wdeckim Parku Krajobrazowym dla gminy Chojnice, a mieszkańcy miasta Chojnice 10 września poznawali Wdzydzki Park Krajobrazowy. Łącznie w tegorocznych zajęciach uczestniczyło 100 osób. W ostatnim kwartale 2014 r. przygotowano, wydano drukiem (nakład 1000 szt.) oraz umieszczono na stronie internetowej zaborskipark.pl folder poświęcony Rezerwatowi Biosfery Bory Tucholskie (format A4, 36 stron).

Ze środków WFOŚiGW finansowany był zakup artykułów spożywczych, wynajem busa dla uczestników warsztatów, druk folderu.

Zwalczanie gatunków inwazyjnych poprzez promocję tradycyjnych ogrodów przyjaznych naturze

W ramach zadania opracowano i wydano drukiem broszurę pt. *Zamień nawłocie na malwy przy płocie* w nakładzie 1000 szt. Ogłoszono konkurs, którego celem było informowanie właścicieli ogrodów o szkodliwości obcych gatunków inwazyjnych roślin oraz eliminacja tych roślin z ogródków przydomowych. Uczestnicy akcji, którzy usunęli ze swoich ogrodów gatunki inwazyjne, otrzymali w zamian gatunki bylin, krzewów i drzew rodem z tradycyjnych ogrodów przyjaznych przyrodzie. Mieszkańcy gmin Chojnice i Brusy od czerwca mogli zgłaszać w Zaborskim Parku Krajobrazowym chęć usunięcia gatunku inwazyjnego. Pracownicy Parku sprawdzali czy gatunek jest inwazyjny oraz doradzali metodę jego usunięcia. W zamian, po usunięciu roślin, właściciele ogrodu otrzymywali wybrane przez siebie sadzonki. Najczęściej usuwanymi gatunkami były: nawłoc kanadyjska, której usunięto łącznie 21 kęp (po 1-2 m²), sumak octowiec (12 szt.) i róża pomarszczona 3 płyty o powierzchni ok. 5 m² każdy. Pozostałe usunięte gatunki to: kolczurka klapowana, niecierpek gruczołowaty i rudbekia naga. W ramach akcji rozdano łącznie 78 sadzonek, głównie krzewów i bylin miododajnych, będących pożytkiem dla pszczół i innych owadów oraz drzewek owocowych dawnych odmian. Informacje o akcji znalazły się na stronie internetowej zaborskipark.pl i prasie lokalnej (tygodnik Czas Chojnic). W ramach promocji tradycyjnych ogrodów przyjaznych naturze i krajobrazom Zaborski Park Krajobrazowy po raz kolejny wziął udział w obradach gminnych komisji powołanych do rozstrzygnięcia konkursu „Piękna Wieś 2014” w Brusach i Chojnicach. Kontynuowano zajęcia edukacyjne dla dorosłych w świetlicach wiejskich na temat tradycyjnych ogrodów. Na przełomie lipca i sierpnia odbywały się na terenie ZPK praktyki

studenckie dla studentów kierunków przyrodniczych. Uczestnicy warsztatów inwentaryzowali gatunki inwazyjne roślin oraz brali udział w ich usuwaniu z ekosystemów naturalnych ZPK. Ze środków WFOŚiGW finansowany był: druk broszury o gatunkach inwazyjnych w ogrodach, zakup paliwa do samochodów służbowych, zakup sprzętu ogrodniczego, zakup sadzonek roślin (nagrody w konkursie), zakup sprzętu ogrodniczego (nagrody w konkursie „Piękna Wieś”), opłata za noclegi dla uczestników praktyk studenckich, zakup materiałów biurowych.

Zakup aparatu fotograficznego

Zakupiono aparat fotograficzny Canon EOS 60D z obiektywem oraz akcesoriami (torba, futerały do obiektywów), które służą do dokumentowania działalności ZPK oraz są wykorzystywane podczas licznych inwentaryzacji przyrodniczych.

Udział w szkoleniach, konferencjach, seminariach oraz prenumerata literatury fachowej i zakup pomocy dydaktycznych

W celu podniesienia kwalifikacji zawodowych pracownicy ZPK brali udział w konferencjach naukowych: *Rola martwego drewna w ekosystemach leśnych w dniach 26-27 marca 2014 r.* (CEPL Rogów – dwie osoby) oraz *XXIII Ogólnopolskiej Konferencji Chiropterologicznej, która odbyła się w Sypnie w dniach 28-30 marca 2014 r.* (jedna osoba). W dniach 3-4 grudnia trzech pracowników ZPK wzięło udział w konferencji organizowanej przez Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie pt. *Współczesne zagadnienia edukacji leśnej społeczeństwa. Nowoczesne technologie dla edukacji leśnej.* W 2014 r. zaprenumerowano kwartalnik „Chrońmy Przyrodę Ojczystą” i miesięcznik „Przyroda Polska”. Do biblioteki ZPK zakupiono najnowsze publikacje naukowe. Ze środków WFOŚiGW finansowany był: udział w konferencjach naukowych, zakup literatury naukowej oraz najnowszych wydawnictw przyrodniczych, zakup prenumeraty czasopism popularno-naukowych.

Efekt ekologiczny zadania

Liczba odbiorców działań edukacyjnych objętych przedsięwzięciem: (opracowano na podstawie prowadzonego w ZPK rejestru zdarzeń edukacyjno-promocyjno-informacyjnych) – 1915 osób podczas 194. godzin zajęć.

Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych (opracowano na podstawie prowadzonego w ZPK rejestru zdarzeń edukacyjno-promocyjno-informacyjnych oraz danych szacunkowych) – 4790 osób.

Budowa, remont, adaptacja obiektów służących prowadzeniu edukacji ekologicznej: w 2014 r. przeprowadzono drobne naprawy, konserwację i uzupełnienie zniszczonych elementów infrastruktury terenowej.

Ochrona przyrody: 0,2 ha, 6150 mb linii brzegowej jezior (usuwanie gatunków roślin obcych inwazyjnych).

Liczba gatunków z czerwonej księgi, gatunków zagrożonych, chronionych w wyniku realizacji przedsięwzięć (szt.): włośnica, puchacz, puszczyk, zimorodek, żuraw, bocian biały, łabędź

niemy, łabędź krzykliwy, bąk, czernica, gągoł, tracz nurogęs, kormoran, czapla siwa (gatunki bezpośrednio objęte działaniami ochronnymi lub edukacyjno-promocyjnymi).

Siedliska przyrodnicze występujące na obszarze ZPK najbardziej narażone na negatywny wpływ obcych gatunków inwazyjnych. Dla części z nich obce gatunki inwazyjne stanowią istniejące zagrożenie, dla pozostałych jest to zagrożenie potencjalnie, które może ujawnić się przy nasileniu negatywnych trendów w rozwoju społecznym i gospodarczym.

Działaniami ochronnymi objęte będą następujące typy siedlisk przyrodniczych:

- 3110 Jeziora lobeliowe;
- 3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea*;
- 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*;
- 3160 Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne;
- 4030 Suche wrzosowiska;
- 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe;
- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*);
- 6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*);
- 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą;
- 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska;
- 7210 Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumi*, *Schoenetum nigricantis*);
- 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk;
- 9110 Kwaśna buczyna;
- 91D0 Bory i lasy bagienne;
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe);
- 91T0 Sosnowy bór chrobotkowy;
- 3250 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników.

Obszary chronione krajowe i Natura 2000 na które wpłynęła realizacja zadania:

- Zaborski Park Krajobrazowy o powierzchni 34 026 ha;
- Rezerwat przyrody „Nawionek” o powierzchni 10,67 ha;
- Rezerwat przyrody „Bagno Stawek” o powierzchni 40,80 ha;
- Rezerwat przyrody „Jezioro Laska” o powierzchni 70,40 ha;
- Rezerwat przyrody „Jezioro Małe Łowne” o powierzchni 37,83 ha;
- Rezerwat przyrody „Piecki” o powierzchni 19,42 ha;
- Rezerwat przyrody „Dolina Kulawy” o powierzchni 155,41 ha;
- Rezerwat przyrody „Moczadło” o powierzchni 26,17 ha;
- Wielki Sandr Brdy PLB 220001 o powierzchni 37 106,2 ha;
- Sandr Brdy PLH 220026 o powierzchni 7 492,6 ha;
- Doliny Brdy i Chociny PLH 220058 o powierzchni 1 455,76;
- Czerwona Woda pod Babilonem PLH 220056 o powierzchni 821,12 ha;
- Las Wolność PLH 220060 o powierzchni 335,29 ha.

Pkt. 7. „Ochrona bioróżnorodności doliny rzeki Słupi”

PK”DS” w 2014 r., w ramach zadania „**Ochrona bioróżnorodności doliny rzeki Słupi**” kontynuował działania monitoringowe, czynnej ochrony oraz edukacyjne związane z doliną Słupi i jej dopływów. Realizowane zadania miały na celu nie tylko uzyskanie informacji na temat kondycji jej elementów, ale także przywrócenie, bądź zachowanie właściwego ich stanu. Ważnym aspektem działalności była działalność edukacyjna promująca walory przyrodnicze Parku oraz wskazująca zagrożenia dla najcenniejszych bytujących tu siedlisk i gatunków.

W 2014 roku podjęto działania czynnej ochrony oddziałujące na dwa siedliska przyrodnicze ujęte w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej oraz służące ochronie makrofitów, ryb, nietoperzy i sów.

Ważnym składnikiem doliny rzecznej związanym z samym korytem rzeki są ryby, pełniące również funkcję bioindykacyjną środowiska wodnego. W ramach **ochrony i monitoringu cennych gatunków ryb w dorzeczu Słupi:**

- opracowano wyniki inwentaryzacji gniazd tarłowych salmonidów z roku 2013 z dorzecza Słupi (m.in. wprowadzano zinwentaryzowane gniazda do bazy GIS, utworzono mapy itp.). Wyniki badań przekazano do ZO PZW Słupsk i IRŚ Gdańsk. W 2013 roku w dostępnych dla ryb anadromicznych dopływach Słupi naliczono 170 gniazd wędrownych salmonidów, co jest istotnym spadkiem w porównaniu do lat ubiegłych (w roku 2012 – 283 gniazda, 2011 – 366 gniazd, 2010 – 270 gniazd). Spadek ten jest szczególnie niepokojący w kontekście zwiększającej się powierzchni tarliskowej (budowa nowych sztucznych tarlisk) i jest głównie wynikiem UDN;
- prowadzono stały monitoring wędrówek ichtiofauny przez słupskie przepławki oraz bieżącą konserwację i opiekę nad skanerem. W ramach zadania m.in. dokonano naprawy kamery w liczniku do monitoringu wędrówek ichtiofauny zlokalizowanym w przepławce PZW. Wymieniono porysowaną i zmatowiałą szybę osłonową kamery, czyszczono na bieżąco kamerę i kraty z rumoszu drzewnego i śmieci, zgrywano wyniki itp. Po analizie przez węzeł wodny w Słupsku na tarliska do Parku przepłynęło ponad 2200 sztuk troci wędrownych i pojedyncze łososie atlantyckie. Jest to ilość blisko 3 krotnie mniejsza niż średnia z lat ubiegłych, spowodowana występowaniem wrzodziejącej martwicy skóry łososiowatych UDN oraz brakiem państwowych zarybień smoltami. Tradycyjnie w okresie wiosennym obserwowano masowe migracje szczupaków, karpiovatych i innych ryb, co dowodzi niezbędności budowy przepławek nawet tam gdzie nie występują ryby wędrowne.
- wykonano odłowy narybku troci wędrownej na tarliskach w rzekach dorzecza Słupi dostępnych dla ryb anadromicznych. Przelowiono 14 stanowisk w 9 rzekach: Gnilna, Basienica, Kamieniec, Głaźna, Kwacza, Żelkowa Struga, Żelkowa Woda, Kamienna i Skotawa. Tradycyjnie duże ilości narybku – świadczącego o skutecznym tarle – odłowiono na Basienicy, choć ilość ryb była tu mniejsza niż w latach ubiegłych. W Głaźnej odnotowano narybek na sztucznych tarliskach w rejonie Płaszewa (nowe stanowisko kontrolne) – wykonanych w ramach kompensacji przyrodniczej przez GDDKiA. IRŚ Gdańsk przelowił tarliska na Słupi

w rejonie Bydlina, gdzie stwierdzono 6 sztuk narybku łososia atlantyckiego. Wyniki odłowów przekazano do IRŚ Gdańsk.

- pracownicy PKDS pomagali ZO PZW Słupsk w akcji odłowu i przerzutu tarlaków troci wędrownej z rzeki Skotawy.

- W dniach 3-7.11.2014 r. w naszym Parku odbyły się „Warsztaty tarliskowe”, poświęcone badaniu naturalnego tarła ryb wędrownych w dorzeczu Słupi. Tradycyjnie przyjechali do nas studenci kierunków rybackich z Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz dwie doktorantki z Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. Wprowadzeniem do zajęć terenowych były wykłady poruszające m.in. zagadnienia dotyczące samego dorzecza Słupi, specyfiki rzek przymorskich, zabudowy hydrotechnicznej, realizowanych projektów i ich efektów oraz chronionych siedlisk przyrodniczych. W terenie zapoznano uczestników m.in. z budową sztucznych tarlisk, funkcjonowaniem i parametrami przepławek, renaturyzacją Kwaczy. Identyfikowano także elementy wskaźnikowe chronionego siedliska przyrodniczego „nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników”. W roku 2014, z powodu wysokiej temperatury, tarło było mocno opóźnione. Mimo tego udało się zlokalizować i pomierzyć kilka modelowych gniazd tarłowych. Dzięki uprzejmości ZO PZW w Słupsku wzięliśmy udział w odłowach tarlaków po których mogliśmy przyjrzeć się przeprowadzeniu sztucznego tarła. Wiele ryb, przez wzgląd na szeroko rozprzestrzenioną chorobę UDN (wrzodziejąca martwica skóry łososiowatych), niestety nie nadawało się do tarła. Część terenową programu wzbogacono o przedstawienie walorów i specyfiki wybranych siedlisk przyrodniczych, m.in. jezior: lobeliowych, dystroficznych i mezotroficznych, lasów łęgowych, buczyn, grądów oraz torfowisk przejściowych i wysokich.

- W dniach 13-15.11.2014 roku przeprowadziliśmy akcję p.n. „**Dni otwarte...Park, tarlisko, przepławka**” podczas których można było odwiedzić salę edukacyjną przy ul. Szarych Szeregów 14, zobaczyć gniazda tarłowe na Kanale Młyńskim przy Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku oraz przekonać się jak działa przepławka w Parku Kultury i Wypoczynku w Słupsku. W miejscach tych czekali pracownicy Parku i wolontariusze, którzy opowiadali o działalności Parku i odpowiadali na pytania. W sobotę 15.11.2014 roku godzinach 11.00-14.00 na Rynek Rybacki przy Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku otwarto nasze stoisko, można było także nieodpłatnie odwiedzić ekspozycje muzealne związane z historią Słupska. Młodzież z Gimnazjum nr 4 w Słupsku przygotowała pod naszym kierunkiem happening pn. „**Pomóżmy trociom dotrzeć na tarło**”, który prezentowany był 3-krotnie podczas sobotniego spotkania.

W celu dokumentacji zjawisk zachodzących pod wodą zakupiono aparat do zdjęć i filmów podwodnych. Urządzenie wykorzystywano podczas prac terenowych. Posłużyło m.in. do dokumentacji tarła płoci w rzece Słupi oraz monitoringu drożności przepławek. Dodatkowo zakupiono dwa batyskopy umożliwiające obserwacje życia podwodnego oraz mikroskop stereoskopowy niezbędne zarówno podczas prowadzenia prac terenowych, jak i edukacji ekologicznej

Od 2 lat PKDS realizuje projekt **restytucji prądolubnych włosieniczników w rzekach dorzecza Słupi**. W 2014 r w ramach tego zadania wykonano:

- inwentaryzację miejsc wcześniejszych wsiedleń tych roślin. Na większości rzek włosieniczniki bardzo dobrze zaadaptowały się do nowych warunków, jak również w wyniku rozmnażania wegetatywnego - samoistnie rozprzestrzeniły w dół cieków. Doskonale efekty działań restytucyjnych odnotowano zwłaszcza na rzece Głaźnej i ujściowym fragmencie Skotawy. Są też ciekły z których całkowicie ustąpiły – np. Brodek. Dodatkowo brak rozprzestrzeniania się na rzece Bytowa świadczy, że warunki tej rzeki nie są sprzyjające dla tych wskaźnikowych gatunków roślin.

- dokonano nowych wsiedleń włosieniczników. Działanie to istotnie poprawia kondycję chronionego siedliska przyrodniczego „Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników” o kodzie 3260. W br. wsiedleniami objęto Słupię od Soszycy do Jeziora Głębokiego (łącznie 24 stanowiska), Kamienicę oraz Starą Słupię z wodami Kamienicy do mostu (16 stanowisk), w niewielkim stopniu także Bytowę (3 stanowiska). Włosieniczniki wsiedlano w miejscach odznaczających się odpowiednimi parametrami fizyko-chemicznymi jak również biotycznymi. Tu kluczową rolę odgrywał odpowiedni charakter dna, warunki świetlne i obecność innych gatunków wskaźnikowych dla siedliska „rzeki włosienicznikowej”. Pozyskiwano zakorzone fragmenty okazałych płatów, głównie z roślin posadzonych w ubiegłych latach, powodując jedynie przerzedzenie tych ostatnich. **Łącznie posadzono 139, mniej lub bardziej okazałych, pędów na 43 stanowiskach.** Ze środków WFOŚiGW na potrzeby realizacji działania zakupiono paliwo.

Drugim cennym siedliskiem przyrodniczym, którego kondycja, na skutek prowadzonych działań ochronnych, uległa poprawie, jest siedlisko „Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk” o kodzie 7230. Aby przeciwdziałać wtórnej sukcesji roślinności, w granicach projektowanego rezerwatu przyrody „Gogolewko”, przeprowadzono zabiegi:

- usunięcia drzew i krzewów z jego powierzchni w następującej ilości biomasy: brzoza brodawkowata – 60 sztuk (o średnicach od 10-40 cm), sosna zwyczajna 20 sztuk (o średnicach od 10 do 40 cm) i ok. 2700 m² krzewów wierzby.

- we wrześniu przeprowadzono zabiegi ręcznego koszenia mechowisk, półnaturalnych łąk i turzycowisk w obrębie projektowanego rezerwatu przyrody „Gogolewko” na powierzchni ok. 4,6 ha, w obrębie dz. ew. 161/2. Pokos wywieziono.

- usunięto odrosty wierzby i brzozy z powierzchni ok. 22,5 ha w granicach dz. ewidencyjnych nr 161/2 i 192, na których prowadzone były w ubiegłych latach zabiegi z zakresu czynnej ochrony mokradeł.

Dodatkowo prowadzono inwentaryzację walorów przyrodniczych obiektów mokradłowych, w wyniku której dokonano rozpoznania obiektów, obejmujących : kompleks łąkowo-torfowiskowy nad Jezioro Skotawskim Małym (przy wpływie Skotawy do zbiornika wodnego); śródleśny zbiornik dystroficzny wraz z fragmentami nasuwającego się na taflę wody pła mszarnego, z płatem dobrze rozwiniętego torfowiska przejściowego, oraz płatem torfowiska wysokiego; śródleśne torfowisko, wypełniające dawny zbiornik wytopiskowy; zbiornik dystroficzny powyżej źródeł Skotawy z fragmentami fitocenz wysokotorfowiskowych i fragmentami boru bagiennego; torfowisko pojeziorne z przewagą

roślinności przejściowo-torfowiskowej, które rozwinęło się w basenie zbiornika dystroficznego w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowań należących do miejscowości Krosnowo; torfowisko przejściowe połączone hydrologicznie z wcześniej wymienionym obiektem; średniozachowane torfowisko przejściowe w zachodniej części zbiornika wodnego usytuowanego na pn. od Jeziora Osiecko; torfowisko przejściowe otaczające dystroficzny zbiornik wodny, miejscami nawiązujące do fitocenoz wysoko-torfowiskowych położone na pn. od miejscowości Osiecko; torfowisko mszarne o cechach torfowiska wysokiego położone w sąsiedztwie zabudowań należących do miejscowości Krosnowo; torfowisko mszarne z fitocenozami przejściowo-i wysokotorfowiskowymi otaczające dystroficzny zbiornik wodny w sąsiedztwie miejscowości Gałęzowo (tzw. „Dystrof Pani Marii”); śródleśne torfowisko pojezierne z fitocenozami przejściowo-torfowiskowymi, przylegającym płatem boru bagiennego oraz szuwarami turzycy zaostrojonej (tzw. „Anielskie Oczko”); torfowisko mszarne z roślinnością wysoko-torfowiskową położone na wschód od miejscowości Górki; niskie torfowisko pojezierne koło Grabówka. Rozpoznanie przyrodnicze w/w obiektów pozwoliło sformułować odpowiednie zabiegi ochronne polegające głównie na: koszeniu, budowie/remoncie, usuwaniu nalotu drzew - na poczet podejmowanych w przyszłości działań. **Inwentaryzację przyrodniczą w obu półroczach przeprowadzono łącznie na powierzchni ok. 20,43 ha torfowisk, z czego siedlisko Torfowiska przejściowe i trzęsawiska kod 7140 zajmuje w przybliżeniu 3,68 ha, siedlisko *Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą 7110 – ok. 8,93, Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 7,82 ha.** Działanie dostarczyło istotnych informacji na temat kondycji wybranych obiektów torfowiskowych i umożliwiło sformułowanie wniosków do zabiegów ochronnych, takich jak: koszenie, budowa/remont zastawek, usuwanie nalotu drzew. W wyniku przeprowadzonego rozpoznania potwierdzono, niekiedy wskazano nowe, stanowiska chronionych gatunków roślin, takich jak np.: rosiczka okrągłolistna, turzycza bagienna, bagnica torfowa, modrzewnica zwyczajna, bażyna czarna, widłak jałowcowaty, bobrek trójlistkowy, bagno zwyczajne.

Ochrona nietoperzy. Kontrola zimowisk nietoperzy dała odpowiedź na pytania, czy są one nadal wykorzystywane przez te ssaki oraz jak się przedstawia ich stan techniczny. Łącznie sprawdzono 40 obiektów, spośród których przeważają piwnice pod budynkami, piwnice wolnostojące (ziemianki) i stare studnie. Inwentaryzacja prowadzona była wspólnie z członkami koła chiropterologicznego PTO „Salamandra” działającego przy Uniwersytecie Gdańskim. Pozwoliła stwierdzić aż 16 mopków (gatunek z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej), co stanowi największą liczbę zimujących przedstawicieli tego gatunku, jaką dotąd odnotowano. Na uwagę zasługuje również stale wzrastająca liczba nietoperzy zimujących w starej hydroforni - w tym roku stwierdzono 17 osobników. Jest to świadectwo skuteczności podejmowanych działań ochronnych. Łącznie naliczono 114 nietoperzy, reprezentowanych głównie przez gacki brunatne, nocki Natterera i mopki. Ze środków WFOŚiGW zakupiono materiały i naprawiono 30 skrzynek rozrodczych dla nietoperzy. W ramach monitoringu trwającego już ponad dziesięć lat prowadzona jest inwentaryzacja skrzynek rozrodczych dla nietoperzy, łącznie na terenie naszego Parku rozwieszonych jest ponad 300 skrzynek typu: Stratmann, issel, angielski oraz trocinobetonowych. Kontrola z 2014 r trwająca od 17 do 25 lipca potwierdziła dominację karlika większego i karlika malutkiego jako mieszkańców

rozwieszonych "sztucznych domków", pozwoliła też określić ilość ukryć przeznaczonych do remontu lub wymiany, aby mogły posłużyć na kolejny sezon. Łącznie stwierdziliśmy prawie 300 nietoperzy na szczególną uwagę zasługuje potwierdzone występowanie nocka łydkowłosego na terenie naszego parku.

W przypadku sów, w okresie od 28.02-05.05.2014 r., wykonano łącznie 11 wyjazdów terenowych na nasłuchy nocne celem skontrolowania miejsc ich występowania, w tym 6 pod kątem sprawdzenia rewirów puchacza (od końca lutego do końca marca). W kwietniu nasłuchy prowadzono pod kątem wykrycia włochatki oraz naszej najmniejszej sowy – sówecki. Dodatkowo lokalizowano rewiry puszczyka. Kontrole prowadzone były w rejonie 7 obszarów kluczowych dla występowania sów. Na podstawie wykonanego monitoringu udało się usłyszeć puchacza na zalewach Słupi i stwierdzić jego obecność, na podstawie znalezionej pióra, w okolicy jeziora Czarne. Ponadto zarejestrowano 3 stanowiska włochatki, 3 stanowiska sówecki i kilkanaście stanowisk puszczyka. Ze środków WFOŚiGW zakupiono paliwo do monitoringu.

Istotnym uzupełnieniem działań w ramach przedmiotowego zadania jest prowadzenie edukacji ekologicznej, mającej na celu szerzenie wiedzy na temat podejmowanej działalności oraz podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa. W ramach środków WFOŚiGW, zapewniono transport uczestników warsztatów terenowych, zakupy paliwa na dojazdy do szkół i innych instytucji oraz materiały i wydruki do przygotowania pomocy dydaktycznych. Zapewniono także poczęstunek oraz nagrody dla uczestników konkursów, szkoleń, warsztatów. Do sali edukacyjnej zakupiono pojemniki do segregacji odpadów.

Wykonano pomoce na zajęcia prowadzone w Parku oraz przygotowano treści merytoryczne i zdjęcia do wydruku na zakładkach, magnesach itp. gadżetach. W ramach środków WFOŚiGW wydrukowano zdjęcia, plansze i nadruki na gadżetach.

Współorganizowano kilka rajdów turystycznych m in. **Zimowy Rajd PTTK** wraz ze Stowarzyszeniem Turystyki Rowerowej „Szprycha” zorganizowano **II Rajd Rowerowy szlakiem Doliny Słupi**. Przygotowano i przeprowadzono **rajdy na orientację wspólnie z Gminnym Ośrodkiem Kultury Gminy Słupsk: wiosenny i zimowy „Tarlisko 2014”** w okolicach miejscowości Bydlino nad rzeką Słupią oraz w Krępie Słupskiej. W ramach środków WFOŚiGW podczas tych imprez zapewniono transport i poczęstunek dla uczestników, nagrody oraz paliwo na dojazdy organizacyjne.

Przeprowadzono etap parkowy konkursu **Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski** oraz uczestniczono w etapie wojewódzkim. W drugim półroczu 2014 roku pracownik PKDS” został koordynatorem wojewódzkim powyższego konkursu na rok szkolny 2014/2015, przeprowadzono etapy szkolny i gminny konkursu. Gimnazjaliści z parku i jego otuliny byli także uczestnikami **XXIII Konkursu Wiedzy o Ochronie Przyrody i Parku Krajobrazowym Dolina Słupi”** (warsztaty 14.05.2014, finał 9.06.2014). Pracownicy parku uczestniczyli w przygotowaniu i przeprowadzeniu kilku konkursów dla szkół podstawowych **XV Regionalnego Konkursu „My i las” w Szkole Podstawowej nr 6 w Słupsku**. Współpraca Parku polegała między innym na konsultowaniu zagadnień związanych z ochroną przyrody w regionie, udziale w komisji oceniającej zmagania. Z okazji **Dnia Ziemi 16.04.2014**, wspólnie z Zespołem Szkół Samorządowych w Kobylnicy przygotowano Regionalny Konkurs

„Czarodziejskie drzewo” oraz prezentację pn. „Kultura a natura”. Także do szkół podstawowych adresowany był konkurs plastyczno- literacki „Na mapie świata jest takie miejsce” (finał 29.04.2014) oraz konkurs „Ekolandia”, konkurs połączony z warsztatami na ścieżce przyrodniczej „Szlakiem troci i łososia” w Łosinie. Dla uczniów niepełnosprawnych ze Szkolnego Ośrodka Szkolno- Wychowawczego w Damnicy przeprowadzono warsztaty terenowe i przygotowano konkurs plastyczny „Jesienne drzewo”. W ramach środków WFOŚiGW na organizację konkursów zakupiono nagrody, zapewniono transport i poczęstunek oraz środki na wydruki do celów edukacyjnych.

Niewątpliwie istotne w edukacji ekologicznej jest organizowanie i uczestniczenie w dużych akcjach plenerowych takich jak: Festyn „Blżej Natury”, Akcja „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”, Rodzinny Piknik Edukacyjny organizowany przez Słowiński Park Narodowy, „Festyn Leśny”, Dni Otwarte „...park, tarlisko, przepławka.”

W miejscowości Krępa Słupska podczas ferii zimowych i festynu „Blżej natury”, przeprowadzono cykl zajęć edukacyjnych dotyczących ochrony płazów. W ramach środków WFOŚiGW zakupiono siatkę rabatową oraz kołki drewniane z których przygotowano mobilny system płotków dla ochrony płazów migrujących na godowiska. Do akcji włączono mieszkańców. Na potrzeby akcji „Bioróżnorodność – poznaj by zachować” przygotowano projekt gry planszowej „Z biegiem rzeki”, wykorzystywanej podczas tej akcji oraz innych akcji plenerowych. Gra wprowadza jej uczestników w role ryb wędrownych i pozwala poznać trudy wędrówki z gniazda tarłowego do morza. Ponadto przygotowano pomoce dydaktyczne (mapa Polski z rzekami, wydruki zdjęć płazów i in. do przygotowania stoisk na bioróżnorodność). W ramach środków WFOŚ i GW wydrukowano materiały edukacyjne, grę, tablice, zakładki, zakupiono paliwo na dojazdy organizacyjne oraz sfinansowano noclegi dla uczestników akcji. Dużą popularnością wśród mieszkańców Słupska i okolic cieszy się przygotowywana przez pracowników parku wystawa grzybów, rokrocznie przyciągająca kilkaset osób. Aby profesjonalnie ją zorganizować i przeprowadzić, przygotowaliśmy dla pracowników Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych szkolenie poprowadzone w naszej siedzibie w dniu 22.09.2014. przez mykologa z Uniwersytetu Łódzkiego. W ramach środków WFOŚiGW zapewniono wynagrodzenie i nocleg dla specjalisty oraz poczęstunek dla uczestników szkolenia.

Istotną rolę w kontakcie z mieszkańcami odgrywają media regionalne. Informacje o imprezach przygotowywanych przez nas lub też akcje w których bierzemy udział przekazywane są w lokalnej telewizji, radiu i prasie. Kilkakrotnie pracownicy parku udzielali wywiadów dotyczących działań w zakresie czynnej ochrony (nietoperze, ryby, włosieniczniki) a także prowadzonych działań edukacyjnych, dostępności parku dla turystów. Na stałe współpracujemy z redakcjami: Dziennik „Głos Pomorza”, Radio Koszalin, Radio Gdańsk, Telewizja lokalna Kanał 6.

W celu promocji i racjonalnego udostępnienia walorów Parku konieczne jest ich zabezpieczenie przed presją turystyczną, stąd niezbędne jest ukierunkowanie ruchu turystycznego. W minionym półroczu oznakowano granice Parku tablicami urzędowymi. Lokalizacja tablic pokrywa się z oznakowaniem Obszaru Natura 2000. Łącznie w terenie zostało ustawionych 35 tablic. Dodatkowo wykonano i rozmieszczono, zgodnie z nowym rozporządzeniem, tablice na trasie rowerowej. Przygotowano 200 szt. nowych tablic, które

zostały zamontowane na stojakach. Oznakowany został odcinek trasy rowerowej ze Słupska do Osiek Bytowskich. Wykonano także i zamontowano 25 szt. tablic kierunkowych, które zostały zniszczone. Prace zostały wykonane w ramach bieżących napraw. W celu oznakowania miejsc tarliskowych na Słupi i jej dopływach wykonane zostały 4 tablice opisujące tarło ryb łososiowatych. Ustawione zostały nad Słupią Głaźną i Kwaczą. 4 sztuki tablic informacyjnych opisujących rzeki włosienicznikowe stanęły nad Głaźną i Kwaczą. W okresie wakacyjnym w miejscach biwakowani kajakarzy ustawiono przenośne systemy toalet toi-toi. Również w miejscach biwakowych nad Słupią ustawiono 6 sztuk tablic informacyjnych z mapą parku. W ramach środków WFOŚiGW zakupiono materiały do wykonania i przygotowania tablic oraz paliwo na dojazdy terenowe, zapłacono za dzierżawę toalet.

W celu poszerzania wiedzy i podnoszenia swoich kwalifikacji pracownicy parku brali udział w wybranych szkoleniach, warsztatach i konferencjach, takich jak: **XXIII Ogólnopolskiej Konferencji Chiropterologicznej**, Sypniewo 28-30 marca 2014.; warsztaty **Analizy przestrzenne w ochronie środowiska w TPN** – warsztaty GIS 22-23.05.2014; szkolenie „**Inwentaryzacja włośchatki na terenie Zaborskiego Parku Krajobrazowego**” 23-24 kwietnia; **warsztaty GIS** dla pracowników Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych, 9-11 kwietnia 2014 r.; konferencja „**Czynna ochrona prowadzona w Mazowieckim Zespole Parków Krajobrazowych**” 27-29.08.2014r.; **warsztaty mykologiczne** w Czernicy (3-4.10.2014). W ramach środków WFOŚ i GW zapewniono opłaty konferencyjne, noclegi, wyżywienie.

Efekt ekologiczny zadania

Ochrona przyrody:

Reintrodukcja prądolubnych włosieniczników

Reintrodukowano reofilne włosieniczniki **na ponad 27,7 km biegu rzek dorzecza Słupi** na następujących rzekach:

- Słupia od Soszycy do Jez. Głębokiego – **ok. 17 km biegu rzeki;**
- Skotawa od elektrowni wodnej w Skarszewie Dolnym do jej ujścia do Słupi – **2.5 km biegu rzeki;**
- Bytowa w granicach PKDS – **ok. 4,5 km biegu rzeki;**
- Kamienica poniżej Kamieńcza i Stara Słupia – **ok. 3,7 km.**

Ochrona torfowiska Gogolewko.

- Usunięto drzewa i krzewy powierzchni torfowiska w następującej ilości biomasy: brzoza brodawkowata – 60 sztuk (o średnicach od 10-40 cm), sosna zwyczajna 20 sztuk (o średnicach od 10 do 40 cm) i ok. 2700 m² krzewów wierzby.

- we wrześniu przeprowadzono zabiegi ręcznego koszenia mechowisk, półnaturalnych łąk i turzycowisk w obrębie projektowanego rezerwatu przyrody „Gogolewko” na powierzchni ok. 4,6 ha, w obrębie dz. ew. 161/2. Pokos wywieziono.

- usunięto odrosty wierzby i brzozy z powierzchni ok. 22,5 ha w granicach dz. ewidencyjnych nr 161/2 i 192, na których prowadzone były w ubiegłych latach zabiegi z zakresu czynnej ochrony mokradeł.

Utrzymanie sztucznych tarlisk dla ryb litofilnych

- w ramach opieki nad sztucznymi tarliskami dla ryb litofilnych uzupełniono 20 tonami żwiru 5 tarlisk na rzekach: Głaźna (1 tarlisko w Kusowie) i Kwacza (4 tarliska na renaturyzowanym odcinku tej rzeki). Przybliżona powierzchnia usypanych tarlisk to 100 m²

Czynna ochrona nietoperzy

- W 2014 r zakupiono materiały i naprawiono 30 skrzynek rozrodczych dla nietoperzy

Liczba gatunków z czerwonej księgi, gatunków zagrożonych, chronionych w wyniku realizacji przedsięwzięć (15 szt.):

łośność atlantycki, minóg rzeczny i strumieniowy, głowacz białołetwy, lipień, mopek, nocek łydkowłosy, borowiec wielki, karlik malutki, karlik większy, karlik drobny, nocek Natterera, nocek rudy, gacek brunatny i mroczek późny (gatunki bezpośrednio objęte działaniami ochronnymi lub edukacyjno-promocyjnymi).

Obszary chronione krajowe i Natura 2000 na które wpłynęła realizacja zadania:

- **Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” o powierzchni 37 040 ha;**
- **oso „Dolina Słupi” PLB 220002 o powierzchni 37471,84 ha;**
- **soo „Dolina Słupi” PLH 220052 o powierzchni 6991,5 ha**
- **soo „Jeziora lobeliowe koło Soszycy” PLH 220039 o powierzchni 132,40 ha**
- **Rezerwat przyrody „Dolina Huczka” o powierzchni 11,95 ha;**

Zagospodarowanie turystyczne

Istniejąca infrastruktura turystyczna ukierunkowuje ruch turystyczny po wyznaczonych szlakach, pozwalając zabezpieczyć cenne tereny przed nadmierną, niekontrolowaną presją turystyczną. Wykonano i rozmieszczono tablice na trasie rowerowej. Łącznie przygotowano 200 szt. nowych tablic, które zostały zamontowane na stojakach. Oznakowany został odcinek trasy rowerowej ze Słupska do Osiek Bytowskich. Wykonano także i zamontowano 25 szt. tablic kierunkowych, które zostały zniszczone. Rozlokowane tablice graniczne informują odwiedzających Park o przebywaniu na terenie chronionym, co utrwala w świadomości istnienie przedmiotowej formy ochrony przyrody. Łącznie w terenie zostało ustawionych 35 tablic.

Edukacja ekologiczna

Efekt ekologiczny działań edukacyjnych to przede wszystkim wzrost świadomości ekologicznej dzieci, młodzieży i dorosłych. Poprzez prowadzenie szeroko zakrojonych akcji edukacyjnych przyczyniono się do zwiększenia aktywności i zaangażowania na rzecz ochrony przyrody. Reasumując, w 2014 roku, z zajęć prowadzonych w sali edukacyjnej oraz szkołach a także konkursów połączonych z warsztatami prowadzonymi przez pracowników skorzystało **2900 osób**. Ponadto ok. **3000** osób odwiedziło nasze stoisko podczas akcji plenerowych, uczestniczyło w rajdach rowerowych i pieszych. Ponadto szacujemy iż **10 000** osób było odbiorcami informacji przekazywanych przez pracowników parku do mediów regionalnych.

Pkt. 8. Dofinansowanie działalności Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.

Organizacja ogólnopolskiego finału konkursu Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski.

W dniu 27 maja 2014 roku w Urzędzie Marszałkowskim w Gdańsku odbył się ogólnopolski finał XIII edycji konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”. Brało w nim udział 64. gimnazjalistów z 16. województw. Głównym koordynatorem tegorocznej edycji był Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych. Konkurs został objęty honorowym patronatem przez Pana Czesława Elzanowskiego – Członka Zarządu Województwa Pomorskiego.

Konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” jest imprezą pięcioletnią. Obejmuje zmagania szkolne, gminne, parkowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Dotarcie do ostatniego szczebla konkursu jest świadectwem ogromnej wiedzy w zakresie biologii, geografii, ochrony środowiska oraz znajomości parków krajobrazowych Polski.

Finał XIII edycji konkursu składał się z trzech etapów. W pierwszym uczniowie mieli za zadanie rozwiązanie testu składającego się z 25 pytań (15 z zakresu biologii i geografii oraz 10 pytań dotyczących parków krajobrazowych Polski). W drugim etapie zmagani uczestnicy musieli wykazać się znajomością chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz roślin pospolitych. W ostatnim etapie gimnazjaliści borykali się z zadaniem topograficznym, polegającym na umiejętności interpretowania mapy.

Komisja konkursowa pod przewodnictwem Pani Elżbiety Mazurek-dydaktyk, czuwającej nad poprawnością przeprowadzenia konkursu, dokonała następującej klasyfikacji:

I miejsce: Publiczne Gimnazjum w Krasocinie, województwo łódzkie;

II miejsce: Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Łabowej, województwo małopolskie;

III miejsce: Publiczne Gimnazjum w Cybince, województwo lubuskie;

IV miejsce: Gimnazjum im. Marii Skłodowskiej – Curie w Rybnie, województwo warmińsko – mazurskie;

V miejsce: Zespół Placówek Oświatowych nr 1 w Busku – Zdrój, województwo świętokrzyskie;

VI miejsce: Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Janowie Podlaskim, województwo lubelskie;

VII miejsce: Publiczne Gimnazjum nr 1 im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Prudniku, województwo opolskie;

VIII miejsce: Gimnazjum im. Bohaterów Września 1939 r. w Narolu, województwo podkarpackie

Na kolejnych pozycjach uplasowały się drużyny z następujących województw: pomorskiego, wielkopolskiego, dolnośląskiego i śląskiego, kujawsko-pomorskiego, podlaskiego, mazowieckiego oraz zachodniopomorskiego.

Reprezentacje wszystkich województw gościły na Pomorzu w dniach od 26 do 30 maja. W trakcie pobytu dla uczniów przewidziano liczne wycieczki zgłębiające wiedzę na temat przyrody województwa pomorskiego. Tuż po zakończeniu konkursu uczniowie i nauczyciele wybrali się na zwiedzanie Gdańskiej Starówki z przewodnikiem. W trakcie pobytu zapoznano młodych przyrodników z walorami Nadmorskiego Parku Krajobrazowego oraz Słowińskiego Parku Narodowego. Młodzież brała także udział w zajęciach w Fokarium Stacji Morskiej oraz w rejsie kutrem badawczym po Wodach Zatoki Puckiej.

Ze środków WFOŚiGW w Gdańsku dofinansowano pobyt uczestników konkursu, przewozy autokarami oraz nagrody.

W konkursie wzięło udział 64 gimnazjalistów w terenie całego kraju. Oprócz tego z zajęć dydaktycznych skorzystało 16 nauczycieli i 32 opiekunów merytorycznych z parków krajobrazowych.

Warsztaty dla pracowników PZPK oraz osób, które zajmują się edukacją ekologiczną w woj. pomorskim

W 2014 roku odbyło się 6 warsztatów dla pracowników Pomorskiego zespołu Parków Krajobrazowych tj. Gis – etap 4 szkolenia, warsztaty ornitologiczne „Różnorodność gatunkowa ptaków wodno-błotnych, ich rozpoznawanie oraz metody badań terenowych”, Dyrektywy Europejskie a wybrane ekosystemy na obszarze pomorskich Parków, warsztaty fotograficzne, „Geocaching oraz organizacja biegów terenowych na orientację” – szkolenie dla edukatorów oraz warsztaty z komunikacji społecznej

Gis – etap 4 szkolenia

W dniach 9-11 kwietnia odbyło się szkolenie „Wybrane aspekty pracy z oprogramowaniem geoinformatycznym. Odrobina teorii i dużo więcej praktyki”. Warsztaty prowadzone były w oparciu o dostarczone przez firmę Esri Polska oprogramowanie ArcGIS for Desktop Standard. Tematyka warsztatów dotyczyła praktycznego tworzenia i wykorzystania systemów informacji geograficznej w zastosowaniach związanych z funkcjonowaniem obszarów chronionych na przykładzie parków krajobrazowych, zasilania przestrzennych baz danych w oparciu o krajowe dane referencyjne oraz zasoby własne i inwentaryzacje terenowe, zarządzania informacją przestrzenną oraz wykonywania wybranych analiz przestrzennych.

Program zajęć oraz autorskie materiały dydaktyczne dotyczyły bieżących problemów spotykanych w praktyce pracowników parków krajobrazowych. Realizowane zadania ćwiczeniowe pozwoliły na nabranie przez słuchaczy właściwych umiejętności i dobrych praktyk mogących znaleźć zastosowanie w rozwiązywaniu istotnych problemów środowiskowych.

Warsztaty były prowadzone przez dr Mieczysława Kunza, adiunkta w Katedrze Geomatyki i Kartografii Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Michała Zaparta pracownika Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku.

„Różnorodność gatunkowa ptaków wodno-błotnych

W dniach 27 – 29 kwietnia odbyło się szkolenie ornitologiczne z zakresu monitoringu ptaków wodno-błotnych prowadzone przez Dariusza Ożarowskiego – ornitologa z Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. W trakcie szkolenia uczestnicy zapoznali się z zagadnieniami dotyczącymi monitoringu ptaków wodno-błotnych prowadzonego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Szczegółowo omówiono metodykę monitoringu wybranych gatunków ptaków: łabędzia krzykliwego, gągoła, czajki, samotnika oraz żurawia. Przeprowadzono również ćwiczenia terenowe z rozpoznawania ptaków wodno-błotnych i ich

głosów. Ostatniego dnia szkolenia uczestnicy mieli okazję zastosować poznaną metodykę w terenie – w godzinach wczesno porannych przeprowadzono nasłuchy odzywających się par żurawi z wyznaczonych w okolicach Schodna punktów. W ten sposób udało się przeanalizować występowanie tego gatunku w sąsiedztwie Zielonej Szkoły w Schodnie i oszacować w przybliżeniu liczbę lęgowych par żurawi.

Dyrektywy Europejskie a wybrane ekosystemy na obszarze pomorskich Parków

W dniach 07-10 lipca 2014r., na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego, odbyły się warsztaty poświęcone w głównej mierze ocenie stopnia przekształcenia rzek i jezior oraz ocenie stanu ekologicznego wód zgodnie z wytycznymi Ramowej Dyrektywy Wodnej. Warsztaty obejmowały zajęcia teoretyczne jak i terenowe. Prowadzili je naukowcy

z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu - prof. dr hab. inż. Krzysztof Szoszkiewicz, dr inż. Szymon Jusik, dr inż. Jerzy Kupiec i mgr inż. Daniel Gebler oraz dr K. Pietruczuk z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu. Przedstawiono dwie metody - RHS i LHS, przybliżono ich znaczenie i zastosowanie. Pierwsza z wymienionych dotyczy hydromorfologicznej oceny rzek, dostarcza informacji na temat stopnia przekształcenia cieków oraz wiedzy o siedlisku, którą można wykorzystać do różnych badań biologicznych. Dodatkowo mieliśmy przyjemność gościć twórcę tej metody – Paul’a Raven oraz Peter’a Scarlet (specjaliści z Wielkiej Brytanii), którzy przy pomocy RHS przebadali ogromną liczbę rzek. Druga z w/w metod odnosi się do jezior. Kluczowym elementem było także zapoznanie uczestników z metodyką oceny stanu ekologicznego wód na podstawie występowania organizmów żywych, spośród których najwięcej uwagi poświęcono makrofitom

i bezkręgowcom. Dodatkowo uczono rozpoznawania poszczególnych gatunków mszaków wodnych, turzyc a także przedstawiono programy rolno-środowiskowo-klimatyczne jako narzędzie kształtowania środowiska i ochrony krajobrazu. W terenie badania metodą RHS wykonano na rzece Raduni w miejscowości Ostrzyce, gdzie także dokonano oceny stanu ekologicznego wody przy pomocy Makrofitowej Metody Oceny Rzek MMOR. Metodę LHS przećwiczono na Jeziorze Ostrzyckim. Tu badano także makrofitę metodą ESMI. Nad jeziorem Kniewo natomiast zademonstrowano metodykę poboru prób do badań bezkręgowców bentosowych i fitobentosu okrzemkowego.

Warsztaty fotograficzne

W dniach 17-19.09.2014 r., w Zielonej Szkole w Schodnie, odbyły się warsztaty fotograficzne, adresowane do pracowników Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych. Przeprowadził je Marek Zarankiewicz, pracownik Zespołu Opolskich Parków Krajobrazowych. Celem warsztatów było doskonalenie umiejętności w zakresie fotografii dokumentacyjnej o charakterze przyrodniczym. W programie przeważały praktyczne zajęcia terenowe, podczas których fotografowano m.in.: krajobraz, wykonywano zdjęcia makro, jak również fotografie reportażowe. By pozostać w terenie niezauważonym i tym samym nie płoszyć fotografowanych zwierząt, na warsztatach uczono się także metod sztuki kamuflażu oraz etyki fotografii przyrodniczej - wykonano pływadełko, umożliwiające wykonywanie zdjęć z nad lustra wody. W ramach warsztatów odbywały się zajęcia z filmowania okolic z lotu

ptaka za pomocą drona.

„Geocaching oraz organizacja biegów terenowych na orientację” – warsztaty dla edukatorów

W dniach 19-21 listopada w *Błękitnej Szkole we Władysławowie* odbyło się szkolenie: „Geocaching oraz organizacja biegów terenowych na orientację”. W szkoleniu wzięły udział osoby zajmujące się edukacją ekologiczną w województwie pomorskim: pracownicy Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych, Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej, Parku Krajobrazowego Poj. Iławskiego i Wzg. Dylewskich, Słowińskiego Parku Narodowego, Centrum Edukacji Ekologicznej Wodociągów w Słupsku, WFOŚ i GW w Gdańsku, Gniewskiego Centrum Edukacji Ekologicznej Helianthus. Celem szkolenia było zapoznanie uczestników z ideą geocachingu i zasadami tworzenia imprez na orientację, które mogą być szeroko wykorzystywane w edukacji ekologicznej, zwłaszcza przy tworzeniu różnego rodzaju gier terenowych.

W części teoretycznej warsztatów omówiono dokładnie zasady działania geocachingu i biegów na orientację, przedstawiono zagadnienia regulaminowe, oraz praktyczne informacje dotyczące m.in. tworzenia skrytek geocachingowych, przenoszenia danych o skrytkach do odbiorników GPS oraz zasad tworzenia tras przebiegu i punktów kontrolnych w imprezach na orientację.

W trakcie zajęć terenowych uczestnicy m.in. wzięli udział w mini-rywalizacji polegającej na wyszukiwaniu za pomocą GPS skrzynek geocache oraz podawali swoje propozycje umieszczania i maskowania skrytek. W ostatnim dniu szkolenia doskonalili umiejętności posługiwania się mapą i kompasem, biorąc udział w tworzeniu przykładowej trasy leśnej do biegów na orientację.

Szkolenie dało możliwość poznania nowych, ciekawych technik edukacyjnych i stanowiło inspirację do tworzenia kolejnych gier terenowych, które są niezawodną, aktywizującą formą edukacji przyrodniczej i ekologicznej w terenie.

Warsztaty z komunikacji społecznej

W ramach warsztatów wewnętrznych zostały zorganizowane również warsztaty z komunikacji społecznej dla pracowników merytorycznych PZPK. Warsztaty miały na celu zapoznać pracowników PZPK z następującymi zagadnieniami: komunikacja w zespole pracowników, komunikacja z odbiorcą działań, interesariuszem, warunki komunikacyjne w procesie konsultacji społecznych: przygotowanie, debata, analiza interesów, konflikt – przyczyny, rodzaje, mechanizmy prowadzące do eskalacji, zarządzanie konfliktem – zapobieganie, sposoby rozwiązywania.

W ramach środków WFOŚiGW w Gdańsku opłacono specjalistów prowadzących warsztaty oraz zakupiono niezbędne materiały do przeprowadzenia zajęć.

Remont siedziby PZPK

W pierwszym półroczu 2014 roku uzyskano pozwolenie na remont siedziby PZPK oraz rozstrzygnięto przetarg wyłaniający wykonawcę. W drugim półroczu 2014 roku został przeprowadzony remont siedziby Pomorskiego zespołu Parków Krajobrazowych oraz oddziału w Słupsku – Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”. W ramach remontu wydzielono pomieszczenia biurowe dla 15 pracowników, pomieszczenia socjalne oraz salę seminaryjno-szkoleniową umożliwiającą organizowanie mniejszych seminariów, warsztatów, itp. Siedziba została oddana do użytku 17 października, a jej powierzchnia to 459 m².

Promocja PZPK

W ramach promocji Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych zrobiono dodruk 2 albumów „Jeziora Województwa Pomorskiego” oraz „Piękne morze Bałtyckie”. Oba albumy są doskonałą wizytówką naszego województwa, jego walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Wśród gadżetów promujących PZPK wykonano torby ekologiczne, długopisy, termosy termiczne oraz koszulki.

Jak każdego roku w miesiącu grudniu został wydany kalendarz promujący Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych oraz walory całego województwa pomorskiego. Kalendarz na rok 2015 został wydany pod hasłem „Ptaki”.

W celu promocji PZPK oraz walorów przyrodniczych parków krajobrazowych województwa pomorskiego wykonano elementy wystawiennicze. Do tej pory posiadaliśmy jedynie jeden zestaw wystawienniczy składający się z 20 tablic. Ze względu na to, że każdego roku organizowana jest wystawa o innej tematyce oraz istnieje potrzeba prezentowania wystaw w różnych miejscach województwa czasami w jednym czasie podjęto decyzję o wykonaniu większej ilości elementów. W roku 2014 PZPK stał się właścicielem kolejnych 80 tablic wystawienniczych.

Efekt ekologiczny zadania.

Liczba odbiorców działań edukacyjnych objętych przedsięwzięciem: w akcjach edukacyjnych i warsztatowych – Konkurs Ogólnopolski Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski – 112 osób, warsztaty dla pracowników PZPK wzięło udział 115 uczestników (osoby powtarzały się w różnych warsztatach). Wystawy tematyczne prezentowane przez PZPK obejrzało w 2014 roku ok. 7 000 osób.

Budowa, remont, adaptacja obiektów służących prowadzeniu edukacji ekologicznej: w 2014 r wyremontowano siedzibę PZPK i PKDS o łącznej powierzchni 459 m².